

Obsah: [1] **Voda v sídle a krajině** P. Durdík | [3] **Jarní konference AUÚP 2019** I. Laštůvková | [10] **Rozhovor s prvními předsedy AUÚP** V. Mackovič | [15] **Rekodifikace stavebního práva** J. Slanina | [17] **Plochy smíšené – ano, či ne?** V. Dujka & J. Dujka | [20] **Statistiky o zemědělské půdě** V. Mackovič | [22] **25. ročník studentské soutěže o nejlepší urbanistický projekt – rozhovor s arch. Řezáčem** | [23] **Geoparky II** V. Ziegler | [25] **Fejeton** Z. Černý | [25] **Nové publikace** | [27] **Aktuality, informace**

Voda v sídle a krajině | konference AUÚP, 3.–4. 10. 2019, Plzeň

Země, voda, oheň a vzduch – čtyři živly, které znamenají život a o vodě to platí dvojnásob. Bez vody bychom umřeli hladem, protože bychom neměli žádné potraviny, ale mnohem dříve bychom umřeli žízní. Bez vody se prostě žít nedá. Při vědomí toho, jak drahocenná a nezbytná věc to je, bychom se o ni měli velmi dobře starat. Ale většina lidí ji bere jako samozřejmou věc. Vždyť je přece všude, je pod zemí, teče po povrchu a občas padá shůry. Prostě tady je, tak co bychom se starali, když nám ji Země dává zadarmo. A voda, jako by to věděla, nám občas připomene, že to není jen tak a že dokáže také napáchat dost škod. Že je oprávněně nazývána živlem, který je mocnější než my.

Člověk je tvor tvrdohlavý a tak se snaží vodu zkrotit. Vytyčit jí mantinely, kudy může téct a ochránit svoje majetky i v místech, kde stát vůbec neměly. A tak narovnává koryta, staví hráze a zábrany a voda letí krajinou a sídly, sebere vše, co jí zůstalo v cestě a odnese to k našim sousedům. A je pryč. Voda mizí z našeho území přesto, že ji potřebujeme. Stále se snažíme nad ní zvítězit, místo toho, abychom s ní začali spolupracovat.

Budeme si muset zvykat na výkyvy vodního režimu. Vody bude nárazově moc a většinu doby málo. Zatím se o tom hlavně hovoří. Hovořit je snadné. Naše monokulturní lesy umírají a ztrácejí schopnost zadržovat vodu, hospodaření na zemědělské půdě je motivováno ekonomickými zisky nájemců, které příliš nezajímá, co bude s půdou do budoucna. Díky nevhodným plodinám, nečleněným lánům a ponecháním polí bez vegetace po část roku dochází k výrazné erozi půdy. Díky herbicidům se neprovádí hluboká orba a zem je utužená a nepřijímá vodu tak, jak by měla.

Naše sídla jsou v poslední době vedena snahou zahušťovat a zahušťovat. Nezabírat volné plochy je samozřejmě správné, ale zastavět každé volné místo v zástavbě může být kontraproduktivní. Každý metr rostlého terénu se zelení přináší určitý podíl na ochlazení okolí, o zásaku vody ani nemluvě. Zelené střechy jsou jistě pomocným prvkem, ale jejich efekt zdaleka nenahradí pozitivní účinek zabraného území. Moderní celoskleněné fasády odrážejí sluneční paprsky do uličního prostoru a výrazně zvyšují tepelné zatížení v sídle. Velký podíl na zlepšení situace má

práce s vodou v parteru veřejných prostranství. Mnohde se ale setkáváme s argumenty, že by to příliš prodražilo investici.

Odhodlá se stát k nějakým razantním opatřením k nápravě současné situace? Začneme přemýšlet o tom, zda se chováme tak, abychom směřovali k udržitelnosti území pro generace budoucí? Můžeme současnou situaci nějak ovlivnit prostřednictvím územně plánovacích dokumentací? Chce to po nás někdo, obsahuje tuto problematiku vůbec zadání? Má v tomto ohledu naše vlastní iniciativa oporu?

Pojďme si tyto otázky zkusit rozebrat na naší další konferenci, která se tentokrát bude konat v Plzni v areálu hotelu Vienna House Easy Pilsen, naproti plzeňskému pivovaru, který je shodou okolností na vodě velmi závislý. Určitě bude zajímavé, jak tuto problematiku zvládají v zahraničí, konkrétně v Maďarsku, uslyšíme názory z povolaných organizací i příklady z praxe.

Ve čtvrtek večer můžeme neformálně diskutovat při společenském večeru ve stejných kongresových prostorách a v pátek se budeme těšit na exkurzi do Nového divadla a Loosových interiérů.

Věřím, že téma konference je velmi aktuální a velmi zajímavé a že se s Vámi v hojném počtu opět uvidím na našem dalším setkání v Plzni.

Těším se na Vás

Petr Durdík
předseda AUÚP

Plzeň – Územní studie OSTENDE u Boleveckého rybníka (návrh)

Voda v sídle a krajině

Konference AUÚP, Plzeň 3.–4. října 2019, hotel Vienna House Easy Pilsen, U Prazdroje 6

Program konference

Čtvrtek dopoledne

- 09:00–10:00 prezence účastníků
- 10:00–10:10 zahájení konference
- 10:10–10:45 představení Plzeňského kraje
- 10:45–11:20 představení města Plzně
- 11:20–12:00 příklady ze zahraničí – Maďarsko
- 12:00–13:30 přestávka na oběd

Čtvrtek odpoledne

- 13:30–14:00 filozofická úvaha – voda v sídle a krajině
- 14:00–14:30 hospodaření s vodou z pohledu povodí
- 14:30–15:00 nakládání se srážkovými vodami v sídle i krajině
- 15:00–15:30 přestávka na kávu
- 15:30–15:50 práce s vlastním tokem na příkladu Plzně
- 15:50–16:10 práce s vodou v parteru sídel
- 16:10–16:40 využití území v souvislosti s tokem

- 16:40–17:45 panelová diskuse
- 17:45–18:45 výroční shromáždění členů AUÚP
- 20:00–24:00 společenský večer

Pátek dopoledne

- 09:00–09:30 studentská soutěž
- 09:30–10:00 soutěž Stavba roku
- 10:00–10:30 koordinace intervencí do krajiny z pohledu hospodaření s vodou v ÚS krajiny

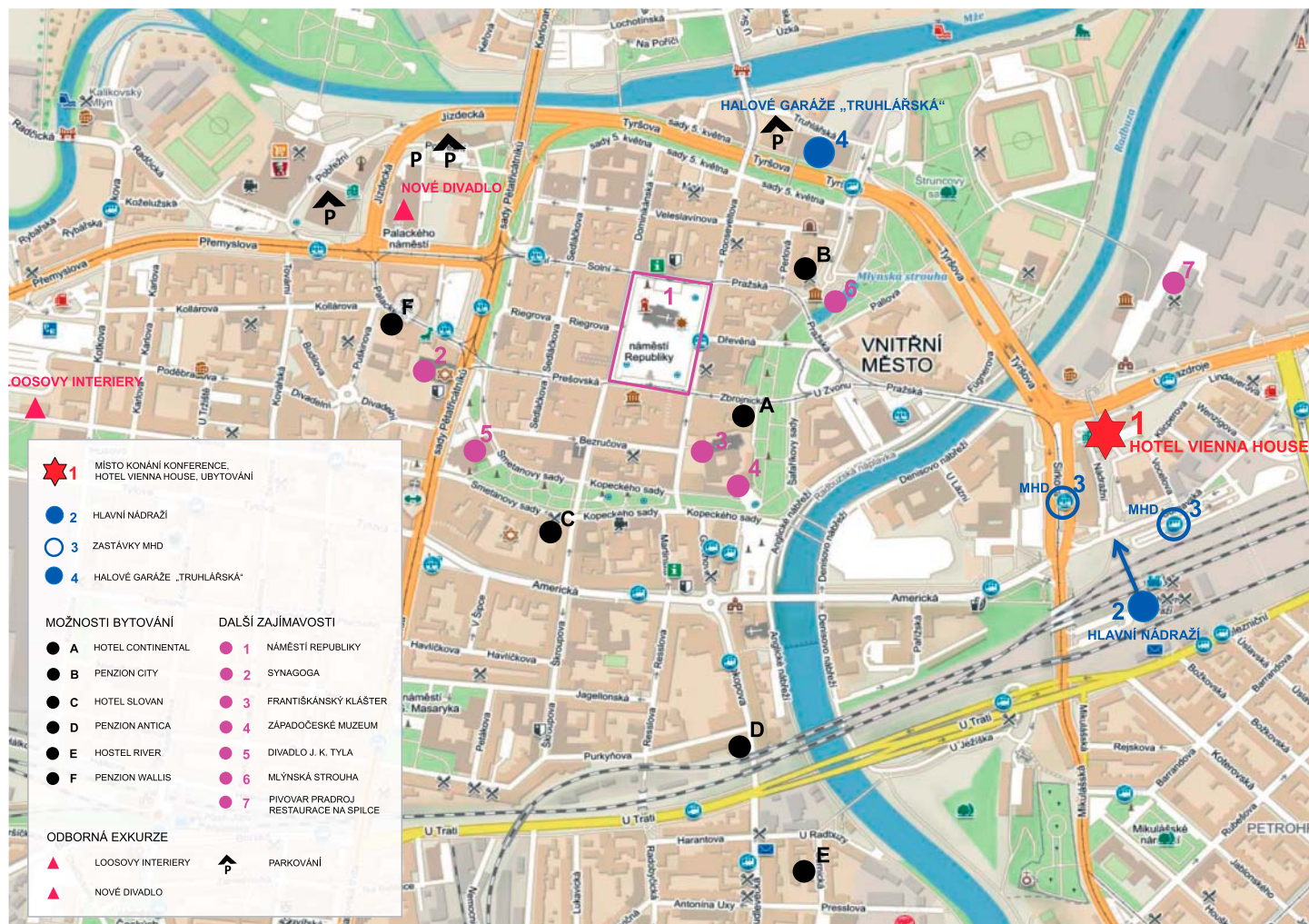
- 10:30–11:00 pozemkové úpravy – realizace vodohospodářských opatření na Teplicku
- 11:00–11:30 přestávka na kávu
- 11:30–12:00 vodní nádrže
- 12:00–12:30 revitalizace vodních toků
- 12:30–12:50 informace z MMR
- 12:50–13:00 závěr konference

Pátek odpoledne

odborná exkurze: [Nové divadlo](#), [Loosovy interiéry](#)

Zdroj: 2019 © hotelyplzen.com

Malé ohlédnutí za jarní konferencí AUÚP 2019

Konference se konala ve dnech 11. a 12. dubna 2019 v objektu Hvězdárny a planetária v Brně. V tomto netradičním a velmi příjemném místě jsme se věnovali tématu „Doprava a dopravní systémy“. Nad konferencí převzali záštitu ministryně pro místní rozvoj Ing. Klára Dostálová, ministr dopravy Ing. Dan Ťok, hejtman Jihomoravského kraje JUDr. Bohumil Šimek, primátorka statutárního města Brna JUDr. Markéta Vaňková, Svaz měst a obcí, Česká komora architektů, Česká komora autorizovaných inženýrů a techniků činných ve výstavbě. Konference byla zařazena do programu celoživotního vzdělávání architektů při ČKA.

Zvolené téma lze uchopit a nahlížet mnoha způsoby a přednesené příspěvky toho byly dokladem. Stejně tak vysoká účast na konferenci ukázala, že v oblasti dopravy a dopravních systémů je stále co diskutovat. Mimochodem diskuse o dopravě započaly ihned po příjezdu, a to zejména mezi účastníky, kteří přijeli vlakem kvůli probíhajícím pracím na železnici poněkud netradičně na jiné nádraží, než byli zvyklí, a také účastníky přímo z Brna, kteří se zase potýkali s uzavírkami ve městě. Až by se zdálo, že místo konání konference o dopravě bylo ve vztahu k aktuálním dopravním problémům vybráno s jistou dávkou škodolibosti záměrně. Samozřejmě to tak nebylo, ale zřejmě zafungovaly zákony schválnosti. I přes mírné komplikace

s příjezdem všichni účastníci konference dorazili v pořádku a snad jim následující stručný souhrn příspěvků připomene dva dny strávené v příjemném prostředí planetária, a těm, kteří se konference nezúčastnili, poslouží pro informaci.

Příspěvek ECTP (Ignacio Pemán Gavín)

Předseda Evropské rady urbanistů představil přítomným základní cíle ECTP, kterými jsou zejména: rozšiřovat evropskou platformu územního plánování a formulovat společné cíle, poskytovat příklady dobré praxe v celé Evropě a vytvořit společný standard pro vzdělávání urbanistů. Připomněl Chartu evropského plánování zpracovanou Evropskou radou urbanistů a schválenou valným shromážděním ECTP v Barceloně v roce 2013, která definuje úlohu urbanistů ve společnosti a pravidla, jimiž by se měli řídit s tím, že zásadní je vždy veřejný zájem – tj. zájem všech lidí. V příspěvku přiblížil snahu ECTP o definování společného rámce pro vzdělávání mladých urbanistů a snahu o zavedení vzájemného uznávání kvalifikací v rámci EU. V návaznosti na vzdělávání mladých urbanistů seznámil přítomné s další aktivitou pořádanou ECTP, kterou je dílna mladých urbanistů (do 35 let) – akce probíhající formou pravidelných workshopů pořádaných ve dvouletých cyklech. Konstatoval, že tato aktivita je prozatím bez účasti českých urbanistů a povzbudil k účasti na ní.

Představení Jihomoravského kraje (Martin Maleček, Jakub Kynčl)

Náměstek hejtmana Jihomoravského kraje se ujal představení kraje a vyslovil domněnku o probíhající celorepublikové krizi územního plánování, jejíž projevy jsou vysledovatelné právě v jihomoravském územním plánování, které je vystaveno neuvěřitelným problémům a tlakům. Popsal aktuální situaci v kraji, kdy ZÚR JMK jsou opět posuzovány Nejvyšším správním soudem a ačkoliv byly pořizovány v úzké spolupráci se špičkovými právníky, opět není jisté, jak rozhodnutí soudu dopadne.¹⁾

Architekt Kynčl pak seznámil přítomné s dokumentem „Územní studie nadřazené dálniční a silniční síti v jádrovém území OB3 metropolitní rozvojové oblasti Brno“. V ZÚR JMK vydaných v roce 2016 je stanovena koncepce silniční a dálniční sítě a bylo rozhodnuto, že vybrané dopravní stavby budou prověřeny podrobnějším podkladem – územní studií. Úkolem bylo zejména: prověřit potřebnost a realizovatelnost záměrů, vytvořit sjednocený podklad, porovnat stávající a výsledný stav a zohlednit možné vlivy realizovaných záměrů na obyvatele a v neposlední řadě vytvořit podklad pro aktualizaci ZÚR JMK. V příspěvku byly podány zajímavé a vyčerpávající informace o postupu zpracování územní studie i o způsobech jejího projednání a posuzování jednotlivých tras a variant, kterých bylo celkem patnáct (šest dálničních variant, sedm silničních a dvě silniční varianty řešící pouze nejproblématictější lokality). Všechny varianty byly posuzovány ze tří základních hledisek – z hlediska dopravně-urbanistických vztahů, z hlediska životního prostředí a z hlediska hlukové a rozptylové studie. V závěru studie vyhodnocuje, které z posuzovaných variant vycházejí jako nejlepší (jedná se o dvě varianty). Podstatným zjištěním je to, že všechny varianty vždy povedou ke zlepšení oproti stavu nulovému (tj. dosavadnímu). Lépe vždy vycházejí varianty silniční než dálniční (na silnicích je menší rychlost, což s sebou nese i menší hlukovou zátěž a na silniční síti je také více křižovatek, což zase přináší lepší dopravní obslužnost území). Současně bylo v závěru konstatováno, že žádná z posuzovaných variant není ideální – na základě toho byla navržena tzv. „poučená varianta S10“ vycházející z vybraných dvou nejlepších variant. I tato „poučená“ varianta byla posouzena ze všech hledisek (stejným způsobem jako všechny předchozí varianty). Vý-

Letecký pohled na budovu hvězdárny a planetária

1) Pozn. redakce: V době vydání tohoto čísla je již znám rozsudek NSS sp. zn. 2 As 122/2018-512, kterým byla kasační stížnost požadující zrušení ZÚR JMK zamítnuta.

Vnitřní prostor planetária s výhledem na město

sledkem bylo konstatování, že tato varianta zajistí dobrou účinnost nadřazené i lokální dopravní sítě, zajistí dobrou obsluhu území a zahrnuje také řešení největších lokálních dopravních problémů v území – to vše při zachování dobrých výsledků hodnocení z hlediska vlivů na životní prostředí i z hlediska hlukové a rozptylové studie. Představená územní studie, včetně použitých metod posuzování, je dobrým příkladem zodpovědného přístupu k řešení koncepce dopravy v území. Územní studii lze v případě zájmu dohledat na portálu Jihomoravského kraje.

Představení města Brna (Martin Maleček, Petr Pelčák, Jaroslav Dokoupil)

Představení města se rovněž ujal náměstek hejtmana Jihomoravského kraje Martin Maleček. Přitom se vzhledem k tématu konference soustředil výhradně na aktuální dopravní projekty města, které mají řešit dopravní problémy, s nimiž se město potýká. Zásadním problémem je nedostatek kapacitních silnic. Z velkého městského okruhu je realizována pouze severní část a dopravě by velmi pomohla realizace východní části okruhu. Dalším projektem je projekt realizace lanové dráhy na Špilberk, který je diskutován již od roku 2009. Všeobecně známým dopravním projektem je projekt železničního uzlu Brno včetně propojení na sever a odsunu vlakového nádraží – k tomuto tématu se ujal slova arch. Petr Pelčák, který ve svém příspěvku odvyprávěl celý příběh přestavby železničního uzlu Brno v období od roku 1839 až do roku 1989.

Jaroslav Dokoupil pak navázal příspěvkem o přestavbě železničního uzlu – 2. etapě (nový začátek v r. 1989). Připomněl, že z původních celkem šestnácti variant řešení zůstaly „na stole“ čtyři: varianta A – situo-

vání nového osobního vlakového nádraží do odsunuté polohy v prostoru Brno-Dolní nádraží, varianta B – umístění nového osobního vlakového nádraží na těleso dráhy v prostoru Nové sady, varianta C – umístění nového osobního vlakového nádraží rovnoběžně s ul. Opuštěnou směrem ke stanici Brno-Dolní nádraží a varianta D – přestavba osobního vlakového nádraží v současné poloze. Z těchto čtyř variant byla do územního plánu v roce 1994 zpracována varianta C. Nedostatkem této varianty je to, že neuvolňuje prostor křížení tratí a nábřeží řeky Svratky. Následně byla zpracována řada zpřesňujících dokumentací, které hledaly řešení od odstranění nedostatků varianty zapracová-

vané do ÚP a současně byly opět srovnávány se stávajícím stavem. Tuto etapu uzavřela vyzvaná architektonická soutěž na urbanistické řešení přestavby železničního uzlu Brno, jejímž výsledkem bylo doporučení ke změně koncepce blížící se původní variantě A z roku 1992 – tj. situování osobního vlakového nádraží do polohy v prostoru Brno-Dolní nádraží, s doplněním některých dalších vylepšení. Na základě následně učiněných rozhodnutí byly v roce 1994 zahájeny práce na pořízení změny územního plánu (změna ÚP byla vydána v roce 2004). V roce 2006 bylo vydáno územní rozhodnutí na přestavbu železničního uzlu Brno, které však bylo následně v roce 2008 zrušeno rozhodnutím Krajského soudu v Brně. Následovalo další územní řízení a územní rozhodnutí (2010), které bylo zrušeno odvolacím orgánem (2011). V roce 2013 bylo opět vydáno územní rozhodnutí a znovu bylo napadeno odvoláním. Celá situace s opakovaným napadáním a rušením územních rozhodnutí byla především dílem založené „Občanské koalice pro nádraží v centru“, která současně předkládala vlastní varianty řešení blížící se co nejvíc stávající poloze nádraží v centru. Na základě této situace nakonec Ministerstvo dopravy zadalo zpracování srovnávací studie dvou navržených variant – varianty A-Řeka (osobní nádraží jižně od ul. Opuštěné u nádraží Brno-Dolní) a varianty B-Petrov (osobní nádraží při ul. Nádražní pod Petrovem). Vláda následně rozhodla o zpracování studie proveditelnosti – pro obě varianty a variantu nulovou (udržení provozuschopnosti nádraží ve stávajícím stavu).

Vstupní hala planetária

Výsledkem několika následných rozhodnutí Zastupitelstva JMK, Zastupitelstva statutárního města Brna a Ministerstva dopravy je výběr konečné varianty řešení (varianty A-Řeka, podvarianty Ab) a skutečnost, že vydané územní rozhodnutí z roku 2013 nabylo právní moci (v lednu 2019). Je tudíž naděje, že již nic nebrání plynulému procesu pokračování přípravy stavby. Zahájení stavby je reálné v horizontu 5–6 let, tedy zhruba 100 let od první graficky vyjádřené představy o přestavbě železničního uzlu v poloze obdobné jako ve vybrané variantě Ab. Skutečnost, že pravomocné územní rozhodnutí je k dispozici po 13 letech od vydání prvního územního rozhodnutí, není příliš optimistická a vede k vážnému zamyšlení nad tím, jak důležité je zachovávat kontinuitu přípravy a stabilitu koncepčního řešení u tak rozsáhlého projektu a jak důležitá je pro zachování kontinuity projektu průběžná, vážně míněná a poctivá komunikace s veřejností. Snad bude brněnská zkušenost poučením pro přípravu obdobných velkých projektů kdekoliv v republice.

férový a efektivní. Město chce dosáhnout toho, aby v roce 2025 tvořil podíl automobilové dopravy pouze 20 procent ze všech druhů dopravy, a hledají se způsoby, jak toho dosáhnout (např. omezením prostoru pro auta na komunikacích nebo změnami v organizaci parkování). Pro postupné naplňování plánu mobility z r. 2013 byl sestaven tým pro mobilitu, byla provedena kontrola férovosti dopravy a vše je komunikováno s občany. Z opatření směřujících k naplnění plánu mobility lze uvést například plány na rozšíření metra (plánuje se vybudování nových cca 9 km tratí do hustě osídlených částí Vídně), zajištění integrace a návaznosti všech veřejných dopravních linek a zpracování koncepce a řízení systému parkování ve městě. Dalším způsobem naplnění plánu mobility je sdílená doprava (sdílení aut), půjčování cyklistických kol, elektrických koloběžek apod. Místa, kde si lze zapůjčit dopravní prostředek, by měla být realizována namísto některých parkovacích míst. Pro podporu pěší dopravy jsou vymezovány nové pěší zóny a některé ulice jsou uzaví-

Tramvajová trať Petržalka (Bohumil Kováč)

Kolega ze Slovenska svým tradičně osobitým a svěžím způsobem představil bohatou historii budování tramvajových tratí v Bratislavě (od roku 1895) i postupné omezování jejich provozu po druhé světové válce (včetně zrušení existujícího spojení s Vídní) a následné úplné ukončení provozu tramvají mezi městem a Petržalkou v roce 1961. V roce 1963 byl přijat nový územní plán města, který navrhnul rozvoj města až do Petržalky. Myšlenka na obnovení tramvajového spojení do Petržalky byla obnovena v letech 1974–1980 při zpracování územního plánu Petržalka, kdy byla navržena centrální tramvajová trať jako základ urbanistické koncepce Petržalky. Bratislava však v následujících letech žila vizí vybudování metra, proto se tramvajová doprava do Petržalky nerozvíjela a plochy byly rezervovány pro výstavbu metra. Ve změně ÚP Bratislavy v roce 2013 byla opět navržena trať do Petržalky a první etapa její realizace již byla započata. Realizace 2. etapy je plánována na rok 2022. V současné době je realizováno 42 km nové trati (celkem má být postaveno 50 km tratí). Byla také zpracována urbanistická studie dopravního řešení tramvajové trati + „cyklozálnice“, která bude tvořit centrální osu Petržalky. Je však zřejmé, že má-li se tramvajová trať stát nosným dopravním systémem, pak pouze tato centrální osa nestačí a je třeba přemýšlet o dalším rozšíření provozu. Z celoměstského pohledu se jeví jako nejvhodnější vybudování radiálně okružního systému tramvajových tratí (s případnou participací železničního provozu). Z pohledu Petržalky je další rozvoj podmíněn zejména rozvětvením tramvajové trati a jejím spojením dvěma až třemi mosty s centrem Bratislavy, oživením spojení v trase zaniklé dráhy do Vídně a začleněním železnice do systému městské hromadné dopravy. V závěru příspěvku byl představen návrh integrovaného radiálně okružního systému zahrnujícího tramvajové i vlakové tratě, včetně obnovení spojení s Vídní.

Foto: Václav Jeteř
Prohlídka vnitřních prostor planetária

Koncept mobility Vídně (Alexander Scholtz)

Zajímavý příspěvek o koncepci mobility ve městě s 1,56 mil. obyvatel, o trendech mobility a bohaté tradici plánování v této oblasti. Aktuálním problémem je skutečnost, že v poslední době klesá počet cestujících veřejnou dopravou, která je založena na systému autobusů, tramvají a provozu metra. Město má k dispozici plán mobility z roku 2013, v němž byl definován cíl dosáhnout v oblasti mobility SMART CITY – tj. systému, který bude zdravý prospěšný (měl by upřednostňovat pěší a cyklistickou dopravu), udržitelný, robustní, kompaktní,

rány pro automobily a naopak se otevírají chodcům. V závěru příspěvku zaznělo zamýšlení nad tím, proč vlastně město potřebuje dokument plánování mobility. Důvodů je více – jednak je takový komplexní dokument určitou shodou na řešení, umožňuje rozvoj základních myšlenek, slouží jako podklad pro postupnou realizaci opatření a projektů, transparentním způsobem prezentuje stanovené směry vývoje, slouží pro orientaci veřejnosti a investorů a je dobrým podkladem pro plánování a realizaci investic a administraci jednotlivých projektů. Nesmírně zajímavý příklad koncepčního přístupu k řešení systému dopravy ve městě.

Strategie rozvoje železnice v kontextu udržitelné mobility Prahy (Lukáš Tittel)

Jedním z největších problémů Prahy je trvalý nárůst dojížděky za prací a do škol zejména z blízkého okolí Prahy a pro řešení tohoto problému je klíčovým nástrojem železniční doprava. Analýzou bylo zjištěno, že až 80 % dojížděky za prací do Prahy je realizováno automobily. Snahou je převést podstatnou část této dopravy na železnici – k tomu je však třeba zajistit její dostatečnou kapacitu jak na dálkových, tak na lokálních tratích. Hlavní město Praha zpracovalo dokument

„Strategie rozvoje pražské metropolitní železnice“ (schválen v roce 2018) a právě na představení tohoto dokumentu byl příspěvek orientován. Kromě obecné části hodnotící a popisující stávající stav na železnici obsahuje dokument také tzv. karty železničních tratí, v nichž jsou definovány konkrétní požadavky města na řešení železniční infrastruktury. Pro získání podrobnějších informací je celý dokument k dispozici a ke stažení na adrese: <http://www.iprpraha.cz/strategiezeleznice>.

Brno, hlavní nádraží

(Antonín Hladík, Josef Buriánek)

Těžištěm příspěvku bylo představení zpracované studie proveditelnosti „Prověření územních dopadů variant přestavby železničního uzlu Brno (ŽUB) na urbanistickou koncepci“, a to zejména prezentace metody použité při hodnocení potenciálu území pro porovnávání variant. Územní studie byla dokončena v roce 2017 a hodnotila tři varianty, o kterých už bylo pojednáno v příspěvku arch. Dokoupila – varianta A-Řeka, varianta B-Petrov a varianta C-bez projektu (ponechání nádraží ve stávající poloze). Je třeba si uvědomit, že řešení není jen o zvoleném umístění vlakového nádraží, ale dotkne se širšího území (např. přemístěním nádraží do polohy dle varianty A-Řeka se pro využití nově uvolní cca 38 ha ploch) a také širšího řešení dopravy – železniční, silniční, MHD, řešení a rozmístění zastávek, jejich dostupnosti apod. Ve studii byly posuzovány výhody a nevýhody jednotlivých variant, jejich územní dopady na dopravní síť, územní dopady na systém MHD, očekávaný územní rozvoj, který je určujícím faktorem budoucí poptávky, byla identifikována jednotlivá lokální rizika, byly definovány střety v území a posouzena jejich závažnost apod. Součástí studie je také uvedení hypotéz rozvoje urbanistického prostoru, včetně definování urbanistických problémů. Územní dopady zvoleného řešení jsou jedním z hod-

nocených parametrů, ne hlavním, ale velmi důležitým. V příspěvku byla představena metodika hodnocení územních dopadů a byla rovněž věnována pozornost způsobu projednání studie. V závěru byly zdůrazněny zkušenosti a doporučení pro podobné projekty – nepředjímat výsledek, mít otevřené zadání, začít vždy analýzami a zapojit do procesu veřejnost a samosprávu. Studie proveditelnosti byla neprodleně po dokončení zveřejněna – jako podklad pro následné rozhodování na různých úrovních a byla rovněž projednána v orgánech příslušných samospráv. Studii proveditelnosti, která nepochybně stojí za pozornost, lze dohledat na adrese www.europointbrno.cz.

Zastavovací plán Letiště Praha *(Radek Lampa)*

Po stručném exkurzu do historie budování letiště byl představen projekt zpracovaný sdružením Aeropolis, které vzniklo na základě veřejné soutěže („Veřejný prostor před terminály 1 a 2 Letiště Václava Havla Praha“, v roce 2015) spojením tří architektonických kanceláří, jejichž návrhy získaly v této soutěži ocenění. Jedná se o architektonické kanceláře ra15 a.s., CMC ARCHITECTS a.s. a D3A s.r.o. Investor – Letiště Praha – provedl kompletní plánování „Airport City“ jako třístupňový proces sestávající z auditu, analýzy a zastavovacího plánu. Audit a analýza byly provedeny v roce 2016, následně v roce 2017 bylo sestaveno zadání, podle kterého byl vyhotoven zastavovací plán a v roce 2018 byl zastavovací plán schválen jako podklad pro další přípravu a realizaci projektu. V příspěvku byl prezentován urbanistický koncept Airport City Sever a výklad byl v závěru doplněn krátkým filmem. Zastavovací plán letiště Praha získal v roce 2018 titul Urbanistický projekt roku 2018 ve stejnojmenné soutěži. Pro podrobnější seznámení lze zastavovací plán dohledat například na www.stavbaro.cz, v archivu soutěží.

Doprava v ÚPD, zkušenosti z Ministerstva dopravy *(Marie Soukupová)*

Autorka příspěvku přiblížila praxi Ministerstva dopravy v oblasti posuzování územně plánovacích dokumentací. Ministerstvo koordinuje čtyři dopravní módy – dopravu silniční, drážní, leteckou a vodní. Upozornila, že Ředitelství silnic a dálnic ČR a SŽDC mají v procesu územního plánování postavení oprávněného investora a takto je nutné jejich vyjádření k ÚPD vyhodnocovat. Současně z pozice majetkového správce mohou k ÚPD podávat námítky. Podstatná část příspěvku byla věnována současné prioritě v železniční dopravě, kterou je budování vysokorychlostních tratí.

Byly uvedeny příklady z praxe, k nimž se ministerstvo vyjadřuje nebo vydává stanoviska při své správní činnosti, a upozornění na problémy, které se v praxi nejčastěji vyskytují (například nesprávné řešení napojení ploch na dálniční nebo silniční síť I. třídy, nedodržení vzdáleností křižovatek, neúměrné zužování koridorů pro dopravní stavby při jejich převzetí ze ZÚR do ÚP, problémy s ochrannými pásmy letišť apod.). Velmi zajímavá byla zejména prezentace problémů na výřezech z grafických částí ÚPD, stejně jako četné příklady způsobů vymezení koridorů pro liniové stavby v ÚPD.

Dopravní infrastruktura a územní plánování. Nejen o tom, co nového se chystá *(Roman Vodný)*

Součástí příspěvku byl rychlý exkurz do vývoje dopravy zejména z pohledu toho, jak doprava formovala sídla a jak vždy ovlivňovala jejich dnešní podobu. Dále se příspěvek zabýval především vztahem dopravy k územnímu plánování. Dopravu řešíme nástroji územního plánování a vycházíme přitom z cílů a úkolů územního plánování. Územní plán řeší konflikty dopravy s životním prostředím a dalšími složkami v území, ale když je celkově špatně nastavená

Panelisté v přitměném promítací sálu planetária

Dalekohledem do hlubin vesmíru

filozofie dopravy, pak územní plán tuto skutečnost jen obtížně ovlivňuje, protože nedokáže suplovat zodpovědnost dotčeného orgánu, který si má koordinaci dopravy „uhlídat“. Autor připomněl pojmy vztahující se k dopravě – dopravní infrastruktura je definována jako součást veřejné infrastruktury, k ochraně ploch pro dopravu v ÚPD se vztahují pojmy definované v ustanovení § 2 stavebního zákona (plocha nadmístního významu, koridor, veřejně prospěšná stavba, zastavitelná plocha), s dopravou souvisí také pojem územní rezerva definovaný v § 36 odst. 1 stavebního zákona, dále definice ploch dopravní infrastruktury v § 9 vyhlášky č. 501/2006 Sb. a definice ploch veřejných prostranství v ustanovení § 7 též vyhlášky. Speciální ustanovení § 18 odst. 5 se týká umísťování veřejné dopravní infrastruktury v nezastavěném území. Jevy týkající se dopravy a dopravní infrastruktury nalezneme také v územně analytických podkladech. Územní ochrana pro dopravu je zajištěna ve všech nástrojích územního plánování – v PÚR, v ÚPD buď vymezením koridorů, nebo zastavitelných ploch pro dopravu, přičemž koridory mohou být již provedené pro danou stavbu nebo doposud neprovedené, které se pak zpravidla vymezují v ÚPD jako územní rezervy. Vymezení koridorů v grafické části ÚPD musí být samozřejmě doplněno stanovením podmínek pro jejich využití – musí být jednoznačně uvedeno hlavní využití koridorů (pro dopravní infrastrukturu) a měla by být uvedena také přípustnost umístění souvisejících staveb. Speciální pozornost byla věnována možnosti využití ustanovení § 54 odst. 5 stavebního zákona, které říká, že „část územního plánu, která v území znemožňuje realizaci záměru obsaženého v politice územního rozvoje nebo v zásadách územního rozvoje, se při rozhodování nepoužije.“ Toto ustanovení nelze zneužívat v případech, kdy projektant ignoruje platný územní plán, navrhne stavbu zcela mimo koridor vymezený v územním plánu a bude tvrdit, že lze použít toto ustanovení pro povolení stavby. Příkladem, kdy lze toto ustanovení v praxi použít je situace, kdy projektant navrhne stavbu v koridoru vymezeném v územním plánu, ale při zpracování DÚR stavba kouskem „vyleze“ z vymezeného koridoru – například v důsledku dodržení stanovených normových parametrů apod. I tento případ je však nutno řádně odůvodnit.

V závěru příspěvku byly uvedeny aktuální celostátní výzvy v oblasti dopravy, kterými je dobudování páteřní dálniční sítě a územní ukotvení koridorů pro VRT a byla podána informace o tom, co nového se v oblasti územního plánování chystá – zejména

V rámci exkurze jsme navštívili památku UNESCO – vilu Tugendhat

Foto: Václav Jeteř

Hlavní obytný prostor vily

Foto: David Želický
Zdroj: <http://www.tugendhat.eu/cz/fotogalerie/fotogalerie-2012.html>

územní rozvojový plán jako celostátní ÚPD, v níž bude to, co je nyní v PÚR, rozpracováno do podrobnosti ZÚR a standardizace vybraných částí ÚP.

Dvůr Králové nad Labem, na křižovatce silnic (Veronika Šindlerová)

Představení práce pro menší město, které řeší obdobné a možná i větší dopravní problémy než mnohá velká města. Zatímco robustní dopravní systémy velkých měst často umožňují poměrně velkorysá řešení, řešení dopravy v malých městech vyžaduje mnohem citlivější přístup. V příspěvku byly popsány zásadní dopravní problémy města a vyčerpávajícím způsobem byl představen přístup k jejich možnému řešení v mnoha komentovaných variantách. Při hledání řešení problémů v dopravě byla akcentována skutečnost, že město má dochovanou hodnotnou urbanistickou strukturu a stejně hodnotné krajinné zázemí. Z těchto důvodů je nutné v oblasti dopravy upřednostnit řešení spíše úsporná a citlivá před návrhy velkých dopravních staveb. Pro řešení dopravy v daném území byly již zpracovány desítky

variant, z nichž každá cílí na jiný dopravní problém a uspokojuje jinou dopravní potávkou. Je zřejmé, že pro nalezení optimálního řešení bude nezbytné znovu porovnat všechny možné varianty a jejich kombinace s cílem vybrat takovou, která vyřeší současně více dopravních problémů města a zároveň bude šetrná k zachované urbanistické struktuře města a navazující krajině.

Dopravní terminál Jablonec (Petr Šíkola)

Představení návrhu řešení terminálu v Jablonci nad Nisou (autor: DOMY JINAK architekti). Město je historicky spjaté se sklářským průmyslem a místo pro realizaci objektu terminálu se nachází v blízkosti řeky, budovy Muzea skla a bižuterie s moderní přístavbou a secesního domu. Inspirací pro zpracování návrhu proto byla voda, zeleň, sklo a třešň. Hlavním cílem řešení bylo doplnění existující urbanistické struktury města, rozšíření plochy veřejného prostranství v návaznosti na existující pěší zónu, zdůraznění prvku zeleně a přítomnosti řeky v území a vytvoření atraktivního předprostoru před budovou Muzea skla a bižuterie. Samotný objekt

terminálu lze stručně charakterizovat jako skleněný hranol s dvojicí „letících“ střech, který svým ztvárněním koresponduje s přístavbou objektu muzea. Do řešení se podařilo úspěšně zapojit fenomén řeky a zeleně a doplnit stávající pěší zónu o její pokračování do polouzavřeného prostoru před objektem muzea. Grafické části projektu lze zhlédnout na adrese: www.terminaljablonec.cz, kde jsou zveřejněny výsledky architektonické soutěže z roku 2018, z níž vzešel vítězný návrh prezentovaný v příspěvku.

Doprava v krajině (Tomáš Kapal)

Příspěvek se zabýval střety v území, které zpravidla každá dopravní stavba přináší, zejména pak tím, jak je možné minimalizovat u těchto staveb zásahy do krajiny. Velmi diskutovaným tématem je například často požadované doplnění silnic liniovou zelení. Stromy podél silnic na jednu stranu pomohou lepšímu začlenění stavby do krajiny jako významný krajinnotvorný prvek, na druhou stranu jsou ale velkým problémem v případě automobilových nehod – stromy sice nejsou původci dopravních nehod, ale zhoršují jejich případné dopady.

Byly předvedeny zajímavé ukázky projektu z praxe – „Rekonstrukce silnice III/01020 Harachov – Mýtiny“ vedoucí KRNAP, kde byla snaha „napasovat“ normové parametry bez velkého zásahu do krajiny, „Oprava polních cest v Kublově“ – rovněž se snahou o minimální zásah do krajiny a jako perlička příklad ze zahraničí (z Afriky), „Studie proveditelnosti železniční trati Benin – Niger“, kdy se projektanti setkali s fakty a problémy, které se v českém prostředí nevyskytují a museli s nimi při projektování pracovat – jako například, že žirafy nemohou překonat silnici podchodem, naopak přechod pro hrochy je nutno řešit výhradně podchodem... pro nás vcelku úsměvná informace, ale v daném prostředí

neopominutelný limit pro návrh dopravního řešení a začlenění stavby do krajiny.

Závěr příspěvku autor oživil videem s názvem „Železnice nemusí být bariérou v území“, které dokumentovalo výjezd vlaku z Beninu a jeho poměrně komplikovaný průjezd chudinskou čtvrtí, kde lidé žijí na kolejích. „Protlačit“ vlak po hustě obydlené koleji není zrovna jednoduché, ale je zřejmé, že si s tím v daných podmínkách nikdo nedělá velké starosti...

Vysokorychlostní železnice v České republice z hlediska územního plánování (Jiří Dujka)

Příspěvek byl motivován snahou poukázat na současné přístupy k plánování vysokorychlostních tratí a porovnat je se současným stavem územní ochrany ploch a koridorů určených pro tuto infrastrukturu. Příspěvek také poukázal na možné dopady VRT do správních území některých vybraných obcí.

V oblasti plánování VRT zatím není jasné, jaký provozní model bude zvolen, a není ani známo konečné trasování tratí. Ačkoliv problematika VRT je známa z jiných evropských zemí, neexistuje žádný vzor, který by mohl být převzat bez nutnosti adaptace na naše národní podmínky. V současné době probíhají jednání o podobě páteřního úseku Praha – Brno a spojení na Berlín (Praha – Drážďany) a podrobněji jsou projednávány úseky Úvaly u Prahy – Kolín, Brno – Vranovice a Přerov – Ostrava. Pro nejvíce exponovaný úsek Praha – Brno jsou zvažovány dvě varianty a čtyři provozní modely. Z uvažovaných čtyř provozních modelů lišících se počtem mezizastávek (od varianty bez mezizastávek až po variantu s více než pěti zastávkami) a návrhovou rychlostí (350 km/h nebo menší než 350 km/h) je nejčastěji zmiňována varianta VRT pro rychlost menší než 350 km/h,

s pěti regionálními terminály/ spojkami na konvenční tratě (Benešov, Vlašim, Pelhřimov a Humpolec, Jihlava a Velké Meziříčí). Právě pro tuto variantu byla v roce 2010 zpracována studie stanovující přibližnou polohu tzv. regionálních terminálů a z ní vycházejí další práce a studie.

Situace s územní ochranou ploch a koridorů pro železniční dopravu v existujících dokumentech je následující: v PÚR zmiňuje konkrétně vysokorychlostní dopravu

pouze článek 83, v němž se hovoří o soustavě koridorů označených VR1 – tato soustava však obsahuje jen některé vyjmenované koridory. Zásady územního rozvoje v podstatě přebírají záměr VRT z PÚR a vymezují koridory pro budoucí realizaci VRT v obvyklé šíři 600 m (300 m na každou stranu od osy), zpravidla jako územní rezervy. Koridory jsou v jednotlivých ZÚR vymezovány odlišně – různé způsoby vymezení byly prezentovány na příkladech. Územní plány přebírají koridory ze ZÚR opět jako územní rezervy, nezabývají se však dalšími případnými dopady budoucí realizace VRT do území, což může v budoucnu způsobit nemalé komplikace při přípravě těchto záměrů. VRT budou zásadním zásahem nejen do krajiny, ale jejich provoz bude mít také nemalý vliv na zastavěná území obcí a bude významným limitem pro jejich další územní rozvoj.

Zatím se však stále mluví o vysokorychlostních tratích jako o neznámé infrastruktuře, která pravděpodobně nebude nikdy realizována. To je však v přímém rozporu se skutečností, že se počítá s termíny realizace prvních staveb již v letech 2025–2030. Je nasnadě, že je nejvyšší čas pro spuštění vážné multioborové a veřejné debaty o vysokorychlostních tratích v českých podmínkách, o jejich možných dopadech do území a potřebných kompenzačních opatřeních.

Technické normy jako žrout veřejného prostoru (Rostislav Košťál)

Zajímavá prezentace toho, jak je někdy striktní dodržování norem kontraproduktivní. Stavby a zařízení pro dopravu svými normativy významně ovlivňují veřejný prostor. Jednotlivé druhy dopravy jsou rozděleny na několik systémů (železniční, silniční, MHD, cyklistická, pěší apod.) a každý z nich má svoje pravidla a normy pro projektování, které sledují maximální komfort a směřují k dokonalosti. Problémem této snahy o dokonalost a komfort jsou však obrovské prostorové nároky. Požadavky na dodržení normových hodnot ovlivňují jak zastavitelné plochy, tak zastavěné území. A největší problémy nastávají právě v zastavěném území a v historických centrech měst především při úpravách užších ulic v historické zástavbě. Intravilán měst a obcí ovlivňují i normy extravilánové – příkladem je snaha o zklidnění průjezdu městem vybudováním obchvatové komunikace, která je však silnicí I. třídy a platí pro ni „normové“ vzdálenosti křižovatek. To neumožní zřízení sjezdů pro potřebná napojení cílů dopravy ve městě a výsledkem je potom stav, kdy po obchvatu jezdí minimum automobilů, protože k ostatním cílům dopravy ve městě se i nadále jezdí přes město.

Foto: Václav Jeteř

Příprava na podzimní konferenci v Plzni

Je všeobecně známo, že normy nejsou závazné, ale závaznými se stávají v okamžiku, kdy povinnost řídit se normou stanovuje nějaký platný právní předpis, případně je v tomto právním předpisu výslovně uveden odkaz na normové hodnoty. Závazně je nutno postupovat podle normy také v případě, kdy je tento požadavek stanoven ve smlouvě o dílo nebo ve stanovisku příslušného dotčeného orgánu.

Výčet norem týkajících se dopravy, které limitují řešení a uspořádání veřejného prostoru, je poměrně obsáhlý. Mnohdy jsou však prostorové podmínky v území dány tak, že řešení v souladu s normou nelze navrhnout, anebo se úzkostným dodržováním norem způsobí v území jiný problém. Autor příspěvku uvedl a prezentoval na obrázcích mnoho příkladů, kdy se řešení podle norem „nepovedlo“, ale i příklady elegantního řešení zohledňujícího i další funkce ve veřejném prostoru.

Problémem norem je především snaha o nejkomfortnější řešení bez ohledu na ostatní funkce ve veřejném prostoru a problémem našeho přístupu je někdy úzkostlivé dodržování norem i v případech, kdy nejsou závazné. Problémem je také někdy neuvážený požadavek příslušného dotčeného orgánu na striktní řešení podle normy, aniž by si byl vědom důsledků a dopadů takového řešení do území. Cesta z těchto problémů ven existuje: má-li projektant dostatek tvůrčích schopností, nebojí-li se komplikací při prosazování zvoleného řešení a umí-li svůj návrh zdůvodnit a obhájit, pak lze navrhnout účelné a nenáročné řešení, které norma nezakazuje ani nedoporučuje. Má-li současně projektant to štěstí, že potká úředníka dotčeného orgánu, který je schopen se vypořádat s negativními připomínkami účastníků řízení nebo neodůvodněnými požadavky policie, lze prosadit účelná a citlivá dopravní řešení, která ve svém výsledku prospějí veřejnému prostoru a umožní v něm zachování všech potřebných funkcí. Dle názoru autora příspěvku by citlivé řešení odpovídající možností v daném území mělo mít přednost před řešením striktně naplňujícím požadavky norem.

Okénko MMR (Roman Vodný)

V okénku MMR byly podány aktuální informace o přípravě nového stavebního zákona a o zásadních změnách, které jsou navrženy v části týkající se územního plánování a dále informace o chystané rekodifikaci stavebního práva a zejména o rozporech s kraji a některými resorty, které i po jednání o vypořádání připomínek zůstávají stále nedořešeny. Jak se dalo očekávat, mnohé sdělené informace byly doprovázeny

bouřlivými reakcemi přítomných účastníků. Výsledkem následné krátké diskuse bylo konstatování, že ačkoliv by si nový stavební zákon (včetně nezbytných změn cca 80 souvisejících zákonů) zasloužil kvalitnější, časově podstatně náročnější přípravu a širokou odbornou i veřejnou diskusi, stav věcí je takový, že nelze očekávat žádný zásadní obrat a s velkou pravděpodobností se dočkáme nového stavebního zákona, který nejenže nezrychlí výstavbu, ale přinese mnoho praktických problémů, jejichž řešení proces povolování staveb s velkou pravděpodobností spíše zkomplikuje.

Studentská soutěž – Záhorská Bystrica – vidiek (Bohdan Holý, Natália Šimeková)

Již tradičně byl první příspěvek pátečního bloku věnován studentům pro prezentaci vítězného návrhu mezinárodní studentské soutěže o nejlepší urbanistický projekt. Studenti představili účastníkům konference návrh koncepce řešení zástavby v městské části Bratislavy oddělené od centra hlavního města zelenými masivy Bílých Karpat. Stávající úzkou lineární zástavbu s navazujícími parcelami doplnili návrhem na rozšíření venkovské lokality na pozemky doposud zemědělsky obdělávané, přitom vycházeli ze stávající struktury a zvolili formu podélného lineárního uspořádání parcel, která se navrácí k původním klasickým vesnickým schémataům a zachovává návaznost na využití krajiny. Více informací včetně grafiky lze nalézt na adrese: <https://www.fa.cvut.cz/cs/aktualne/zpravy>.

Nedílnou součástí konference byla také **panelová diskuse, kterou moderoval Petr Durdík**. Jako panelisté se jí zúčastnili: Martin Maleček, Roman Vodný, Marie Soukupová, Jiří Andrlé, Miroslava Seidlová. Diskutující se zamýšleli zejména nad následujícími otázkami: Urychlí nový stavební zákon výstavbu dopravní infrastruktury? Pravděpodobnost, že nový stavební zákon proces urychlí, je podle diskutujících poměrně malá, protože stavební zákon ukládá pouze tři úkony – vydat územní rozhodnutí, stavební povolení a kolaudační rozhodnutí, vše ostatní vyplývá z jiných speciálních zákonů, nikoliv ze zákona stavebního...

Územní rozvojový plán – jak se bude lišit od ZÚR? Měl by být zpracováván ve stejném měřítku jako ZÚR, tj. 1 : 100 000, obsahově by se snad měl lišit, co bude obsahovat, to však není zatím známo. V diskusi zazněla spíše další otázka – je vůbec tento plán potřebný a proč?

Diskutovalo se také na téma participace veřejnosti při projednávání koncepcí, projektů, studií atd. a na téma přípravy vysokorychlostních tratí – o tom, jak by měla

probíhat příprava tak velkých záměrů a jak by měla být zajištěna a cílena kvalitní informační kampaň pro veřejnost.

Prohlídka vily Tugendhat

Jen těžko bychom hledali důstojnější a příjemnější závěšení konference urbanistů než byla prohlídka památky moderní architektury zapsané na Seznam světového kulturního dědictví UNESCO... Jakýkoliv komentář je v tomto případě zbytečný – obdivuhodná stavba s úžasnou atmosférou a interiérem, kterou stojí za to vidět a „zažít“. Genius loci tohoto místa vám nepřiblíží žádná fotografie, ale jakmile do domu vstoupíte, pohltí vás svou jedinečnou atmosférou. Kdo nevyužil vzácné příležitosti památku navštívit, může jen litovat.

Zamyšlení závěrem...

Konference ukázala nesmírnou obsáhlost tématu dopravy a dopravních systémů a také různé způsoby, jak lze na toto téma nahlížet. Stejně jako tomu bylo vždy v minulosti, tak i v současné době dopravní stavby formují a mění naše sídla i krajinu – někdy k lepšímu a v mnoha případech bohužel k horšímu. Na jedné straně nám dopravní systémy zpřístupňují území a umožňují realizovat potřebné přepravní vztahy, na straně druhé vytvářejí v území bariéry, znehodnocují krajinu i veřejný prostor. Často se v praxi setkáváme s případy, kdy nárokům dopravy vše ostatní ustupuje a jen pomalu se naše společnost učí hledat citlivá řešení, která poslouží stejně dobře svému účelu, aniž by nevhodně zasahovala do urbanistických struktur měst a obcí. Stejně tak se učíme hledat přijatelná a co nejméně bolestná řešení tam, kde se střetům v území a vlivům na krajinu nelze vyhnout.

Je otázkou, zda dostatečně kvalitně plánujeme dopravní systémy. Zdá se, že pořad nemáme tak docela jasno, zda chceme budovat kapacitní dopravní systémy, nebo zda chceme dopravu spíše omezovat. Jasně je jen to, že se bez dopravních systémů neobejdeme. Proto nezbývá než doufat, že se z kompetentních míst v budoucnu dočkáme jasné koncepce budování funkčních dopravních systémů v republice a reálných podmínek pro její uskutečnění.

Podrobnější informace o obsahu prezentovaných příspěvků budou zveřejněny ve sborníku z konference (sborník bude vydán jako samostatná příloha časopisu Urbanismus a územní rozvoj č. 4/2019).

Iveta Laštůvková

Naši první předsedové

aneb o tom, jak vznikala Asociace pro urbanismus a územní plánování

Další rozhovor bylo nutné vést dvojmo. Hned vysvětlím proč. Začátkem roku 2020 to bude již 30 let od vzniku Asociace pro urbanismus a územní plánování (AUÚP). Bližící se výročí mne inspirovalo k rozhovoru s někým, kdo byl přímo u toho. S překvapením jsem zjistil, že přípravný výbor, jehož cílem bylo založení AUÚP, měl v čele dva předsedy. A já oba dlouho znám. Na první schůzce přípravného výboru Asociace pro urbanismus a územní plánování byli zvoleni do funkce předsedy s právem vzájemné zastupitelnosti Milan Körner (MK) a Miroslav Tůma (MT). Řekl jsem si, proč nehledat informace o vzniku AUÚP přímo u pramene. Poslal jsem proto oběma sadu otázek. Očekával jsem, že odpovědi ze dvou úhlů pohledů plastičtěji „vykreslí“ portrét vzniku AUÚP. Jak to dopadlo, posoudíte sami, až si rozhovor přečtete. Tázaní jsou řazeni v abecedním pořadí. Oba dotazovaní znám již řadu let, proto si dovoluji v otázkách tykat.

Považuji za potřebné, aby čtenáři měli konkrétnější představu o těch, kteří vzpomínají a odpovídají na otázky související s AUÚP. Moje první otázky se tedy týkají přímo dotazovaných a jejich dlouholetých zkušeností v oboru urbanismus a územní plánování.

Ad) Dotazování

Jaký byl tvůj vztah k urbanismu a územnímu plánování před rokem 1990?

MK: Urbanismu, územnímu a regionálnímu plánování se věnuji již od školy. Diplomní projekt byl zaměřen na regionální rozvoj Prahy, první velká soutěž na pražské Jihozápadní město (odměna). V SIALu jsme zpracovávali zásadní přestavbu dolního centra Liberce, zúčastnili jsme se soutěže na koncepci rozvoje švédského měste Skellefteå. Ve výzkumném ústavu (IMADOS) jsem se zabýval problematikou urbanistické logistiky a spoluzaložil „nadaci“ pro podzemní urbanismus. Etapa výzkumu umožnila setkání s odborníky různých profesí, kteří byli v tomto období ve výzkumácích „odložení“. Byla zde dostupná zahraniční literatura a konala se řada konferencí či seminářů s poměrně rozsáhlou účastí zahraničních odborníků (vč. USA). Z domácích to byla např. setkání ECOUR (ekologie-urbanismus), pořádané v Bobotech (Malá Fatra).

Miroslav Tůma (MT)

Milan Körner (MK)

Kresby: Miroslav Kubový, Zdroj: www.kubovoyart.cz

V 70. letech jsme se zúčastnili významných urbanistických soutěží – Centrum Košic, Regionální centrum B. Bystrice – Zvolen, Wien – Jižní město, Brno-Královo Pole, Uhřetěves – Kolovraty, Bratislava – dálničně-železniční most přes Dunaj vč. urbanistického řešení předmostí (odměna).

V urbanistickém středisku KPÚ Praha (1977–1990) jsem, mimo územních plánů průmyslových (Slaný, Kladno, Kralupy n. Vltavou, Žiar n. Hronom) a dalších měst, zpracovával projekty regionálního charakteru: Kolín – Kutná Hora, Dolní Pobereouní, Slaný (vč. širších souvislostí nového dolu), ÚPG Mělnicko – postižená oblast. Mou výhodou byly kontakty z období výzkumu s řadou odborníků mimo oblast projektování.

MT: Sebevražedný v osidlech urbanismu. „Dobrému“ řešení jsem často obětoval noci i víkendy, někdy nutil i své kolegy. Dobré řešení bylo to, kterému jsem uvěřil a věřil, že přesvědčil jiné. V posledních semestrech na FAPS ČVUT jsem se konečně našel. Na katedře urbanismu, inspirovan urbanistickými vizionáři, jsem mohl ohýbat paneláky, mašinstickou strukturu rozvinout od Smíchovského nábřeží až do Košíř (diplom za jedna). Ale o územním plánování jsem se mnoho nenaučil, zajímaly mě vizionářské urbanistické struktury. Prvně jsem si k územní problematice „čichnul“ v SIALu. Studie CHKO Jizerské hory: sídla, rekreace, ochrana přírody a první kontakt s ekologií (emise z DDR). Teprve v atelieru U-24 KPÚ Praha jsem se za pochodu učil projektování územních plánů sídel, poznaných

dům od domu, strom od stromu, s kopce i do kopce a nakukováním na sousední stoly. Ve velkém „projektáku“ nebyl problém se orientovat, od paneláku, přes plány měst a vesnic s veškerým servisem inženýrských profesí (i architektura byla). A vešla v platnost „padesátka“ (stavební zákon č. 50/1976 Sb. s vyhláškami č. 83 a č. 84, do detailu vypracovaná metodika. Že odvar Athénské charty, po létech hodnoceno?! Stačí přemýšlet!).

Za dvacet roků od školy (po devětaosmdesátým) našinec už ostře vnímal rozpor mezi realitou území a abstraktní direktivou jeho socialistického rozvoje, kterou měl být územní plán. Ano, do jisté míry, ale vždy byl a zůstane územně-technickým a urbanistickým dokladem stavu a možností vývoje konkrétního území.

Mojí prací během těch let byly územní plány řady střediskových obcí a také plány několika měst. Příkladně trojměstí Litoměřice – Lovosice – Terežín, Kutná Hora, Kolín a také urbanistická řešení klíčových dopravních tras v Kolíně. Nové přemostění Labe a jižního obchvatu města, staveb následně realizovaných. Návrh územního plánu Kolína překlápěli do roku 1990 a tuším, že v roce 91 byl schválen. Také realizace uvedených dopravních staveb se uskutečnila, bohužel některé urbanistické vazby byly vypuštěny. Ke škodě města.

Už v okamžiku sametového zvratu jsem nejen já věděl, že musíme něco udělat, aby disciplína přežila. Byli jsme si naprosto jisti, že územní plánování jako takové bude potřeba, že principiálně je možné transfor-

movat je pro nové podmínky. A že odpor k pojmu plán je slepý a proto hloupý, byt jsou jeho hlasatelé sebechytřejší.

Jaký je tvůj vztah k urbanismu a územnímu plánování v posledních 30 letech?

MK: Od roku 1990 jsem vedl (v Terplanu) úkol Koncepce územního rozvoje ČR, který měl nahradit dřívější „Koncepci urbanizace“. Byla zpracována řada analytických výstupů republikové (Zpráva o stavu a možnostech vývoje ČR, Dopravní infrastruktura ČR), regionální i krajské úrovně. Významné byly zejména přeshraniční vazby, jejichž reálným „výstupem“ bylo obnovení řady hraničních přechodů, zejména do Rakouska a Bavorska. Koordinovali jsme i federální (ČSFR) strategii rozvoje.

Dalšími významnými pracemi byly dopravní studie (R6 Pavlov – Praha, „Rychlodráha“ Praha – Letiště Ruzyně (Kladno) a regionální spolupráce na novém územním plánu Prahy.

Po rozpadu Československa byly v ČR koncepční práce republikové úrovně přerušeny, na Slovensku Koncepce územního rozvoje (KÚR) existuje jako trvalé téma dodnes. Někteří pracovníci Terplanu přešli do zahraničních firem.

V období 1994–1996 jsem vedl ateliér (AURS), který byl součástí ILF Consulting Engineers, v roce 1996 pak vznikl vlastní ateliér AURS, s. r. o.

Prvním dokončeným ÚP VÚC byla Mladá (schváleno vládou 19. 12. 1994). Území vojenského prostoru bylo, po ukončení téměř stoletého využívání, rozděleno mezi přiléhající obce. Do řešeného území bylo, mimo bezprostředně dotčených obcí, zahrnuto též město Lysá n. L. Souběžně jsme zpracovávali Územní plán regenerace Milovic. Regenerace rozsáhlého fondu bytů i veřejného vybavení byla z velké části realizována, město znamenalo nárůst z 1,1 tis. na více než 10 tis. obyvatel. Nebyly však dosud realizovány dopravní projekty umožňující napojení města, ani významnější rozvoj ekonomických aktivit.

V úrovni regionální dokumentace jsme dále zpracovali Územní prognózu pražského regionu a následně ÚP VÚC pražského regionu a Střední Polabí. Později pak Zásady územního rozvoje (ZÚR) Středočeského kraje a dále krajů Pardubického a Kraje Vysočiny. Regionální charakter měly i přeshraniční studie.

MT: Natěšený a vyvržený. Snadněji se hovoří o definitivně uzavřeném období dvaceti let, než o třiceti letech dále pokračující práce,

kteřá chceme, aby se neuzavírala, až se nám zavrou oči. Ještě k uzavřenému. Nebudu je zatracovat, byt ve dnech zvratu jsme s chutí dělali tlustou čáru. Jen volně ocituji Puškina: „...a na trosky samoděržaví napíšu naše jména...“ (ještě to umím rusky). Trosky samoděržaví jsou trosky systému. Pokud možno, ne trosky naší práce a práce našich předků. V tom čase samoděržaví bylo vše jednotně organizováno, unifikováno a my územní plánovači koučováni jako klan a tak jsme si vzájemně rozuměli, že bychom chtěli jinak. A nečekaně tu bylo to, o čem jsme si snili. A bylo to doopravdy a byli jsme svobodní a bezradní. Nikdo neukázal, jak dál a jak jinak. Každý to viděl trochu jinak. První důvod, proč vytvořit podmínky pro nalézání společné řeči. Stalo se, založili jsme AUÚP ČR a měli jsme radost, že podobný spolek vznikl na Slovensku, a jsme rádi, že se kamarádíme dodnes.

Rok „90“ byl pro mě přeplněný aktivitami, které bych nazval popřevratové. Byl jsem osloven, abych posílil Odbor územního plánování na MŽP ČR vedeném panem Moldanem a posléze Ivanem Dejmalem. Po pádu Občanského fóra v roce 92 získalo kompetenci pro územního plánování Ministerstvo hospodářství vedené panem Dybou. Územní plánování v pojetí ODS bylo pro mě nepřijatelné, a tak jsem odešel. Následně jsem byl osloven Ing. arch. Hejtmánkem, ředitelem ÚRM hl. m. Prahy. Nenašli jsme společnou řeč a já odešel. Dodnes mě to mrzí. I když nevím, jak bych se srovnával s dalším vývojem této prestižní instituce. Obě angažmá byla náročná i poučná.

Působení na ministerstvech mi dalo nahlédnout na mechanismy výkonu státní správy, vliv politické orientace ministrů, ochotu spolupracovat i rivalitu resortů. Souvislosti územního uspořádání a územního plánování. Odesl jsem si úctu ke stavu úřednickému. Praha mě ohromila jako politický, správní a územně plánovací gordický uzel sama o sobě, ve vztahu k Středočeskému kraji a jako hlavní město. Útvar rozvoje města (ÚRM) byl první popřevratovou mutací zatracovaného Útvaru hlavního architekta města (ÚHA) bez hlavního architekta. Odešel jsem s pocitem venkovana, který zabloudivil do tajemného hradu.

Posledních dvacet let jsem jako OSVČ řešil několik nemocí, zpracoval několik územních plánů venkovských sídel a přešrlí studií a regulačních plánů a různě velkých a různě atraktivních lokalit pro bydlení. A skoro na závěr DÚR k následně vydanému ÚR pro 24 ha rozlehlý obytný soubor v urbanisticky problematické lokalitě. Konkrétní patová lokální situace. V patové situaci je i územní plánování jako takové, neboť slou-

ží společnosti, jejíž chyby není s to napravit, co víc, často se očekává, že je bude legitimovat.

Na základě své dlouholeté praxe v oboru zkus zobecnit své zkušenosti v odpovědi na otázku: Jaké tři skutečnosti jsou výrazně prospěšné pro úspěšnou tvorbu autora územních plánů a proč?

MK:

- Znalost rozvojového potenciálu a regionálních disparit (pokud je vnímána pořizovatelem i zpracovatelem územního plánu).
- Schopnost aplikovat (zejména u regionální úrovně a u velkých měst) poučení z vývoje v blízkém zahraničí.
- Stanovení rozvojových priorit a garance rozvojových projektů v oblasti infrastruktury (nejen dopravní).

MT: Abych zodpověděl, musí být shoda o tom, co to je tvorba územního plánu, kdy je, kdy byl územní plán dobrý a proč. Kdy? V procesu pořizování a vydání, nebo jeho uplatnění? Přál bych si, aby tvůrčí bylo především rozhodování o využití území v souladu s platným ÚP. A teprve takové, dobré a nadějeplné rozhodnutí osvědčí kvalitu ÚP. Byl bych moc rád, aby se na rozhodování dle ÚP podílel i projektant plánu. Aby se o území hodně přemýšlelo, hovořilo a snilo... , aby se formovala sdílená představa, tedy skutečná shoda, ne vyvzdorovaný kompromis. Návrh ÚP splňuje vše předepsané, o navrženém využití území je shoda, schválený a vydaný ÚP je funkční, když je potřeba zafunguje, neklade otázky. Je to POSTAČUJÍCÍ ÚZEMNÍ PLÁN? Je „jen proto“ dobrý? Řešení územního plánu, návrh jeho urbanistické koncepce by měly uvěřitelně rozpoznat genia loci. Kompozice, srdce návrhu, by měla být živým vkladem lidského talentu a lásky k místu. To chtěl bych, abychom uměli. Aby územní plán nebyl odcizeným, právně-technickým abstraktem. A teď odpověď na danou otázku:

- Zevrubná, v terénu získaná znalost území ve všech jeho podobách (jaro, léto, podzim, zima) a vztazích. Věrohodná diagnóza socioekonomické situace obyvatel, ověřená a potvrzená kontaktem s obyvateli. Seriózní analýza stavu a předpokladů území pro zamýšlené změny (rozvoj).
- Vzájemná důvěra, porozumění, odhodlání obce řešit urbanistické a územně plánovací výzvy komplexně u vědomí, že se tím zvyšuje kvalita životního prostředí.
- Sdílená legislativní a metodická jistota.

Jaké skutečnosti výrazně komplikují kvalitní tvorbu současných autorů územních plánů a proč?

MK:

- „Rozpad“ obcí, zejména v okolí velkých měst.
- Neuvážené rozvojové ambice některých (zejména „nových“) obcí, vedoucí k chaotické výstavbě bydlení i ekonomických aktivit, často bez dobrého dopravního napojení a sociální infrastruktury.
- Neskutečně dlouhé lhůty zpracování ÚP, v některých případech přes tři volební období pořizovatelů.
- Deformace vývoje obcí „závislostí“ na dotacích, které jen výjimečně řeší dlouhodobé deficity – problém udržitelnosti projektů.
- Zánik komplexních urbanistických pracovišť, nedostatek odborníků se širším (městským, regionálním) záběrem.
- Problematické změny správního uspořádání ČR (ORP a POÚ), pomíjející reálně existující hierarchizovanou strukturu osídlení.
- Nekoncepční pojetí PÚR ČR a ZÚR krajů, bez stanovení priorit veřejných investic a respektování hierarchie center a rozdílnosti území.

MT: Předchozí odpovědi jsou pokusem o popsání ideálního, ale nedosažitelného stavu.

- Legislativní a metodická nejistota. Procesní změny, proměny priorit, nesjednocená metodika ústředním orgánem, bůhví proč, nekodifikovaná.
- Dlouhodobě zanedbávané územně-technické problémy, zátěže, urbanistické závary, jejich prolongace či prohloubení dalším zatížením, parazitujícím na stávajících strukturách.
- Krátkozraký přístup obce preferující okamžitá účelová řešení a partikulární zájmy, které očekávají, že bude územní plán legalizovat.

Územnímu plánování je věnován samostatný oddíl stavebního zákona, což přirozeně znamená upřednostnění problematiky výstavby, vztahů stavby k území atd., k čemuž kodifikuje význam interakcí s podstatnými jevy dotčeného území. S rozsahem řešeného území (sídlo, kraj, stát) mění se proporce a význam sledovaných (řešených) jevů pro dané území a přirozeně je třeba definovat, řešit vzájemné interakce jevů nestavebních. To vede k určité diskrepanci, kdy příslušná ÚPD (ÚPP) věnuje větší část řešení problémů mimostavebním, ačkoliv výstavba obecně byla prvotním důvodem zadání ÚPD (ÚPP). Myslím, že lze vysledovat dvě tendence: 1. Preference řešení stavební problematiky (stavění), viz rekodifikace SZ, Metropolitní plán IPR. 2. Komplexní řešení

území: integrované plánování /regulace člověkem ovlivňovaných struktur území.

To by mohlo být řešeno oddělením komplexního územního/prostorového plánování, jako samostatné položky legislativní. A k oproštění oddílu územní plánování a jeho transformaci na plánování výstavby.

Ad) Přípravný výbor AUÚP

Vznik přípravného výboru AUÚP lze považovat za výchozí bod existence AUÚP. Dnes můžeme bez obav konstatovat, že se nejednalo o vznik meteoru, který chvíli září a pak shoří v atmosféře všedních každodenních starostí. Ani se nejednalo o vznik „černé díry“, kterých v té době vznikalo nespočet.

Vzpomeneš si, kdy a u koho vznikala myšlenka na založení AUÚP? Kdo byl součástí onoho pomyslného „kondenzačního jádřerka“, z kterého vyklíčila AUÚP? Můžeš uvést 2–3 nejsilnější podněty či důvody, které vedly ke vzniku AUÚP?

MK: Na přelomu let 1989/1990 docházelo k aktivizaci řady profesních a dalších společenství. Mj. to souviselo se „svobodným“ podnikáním, zejména se vznikem profesních komor. Urbanismus je poměrně složitá disciplína, kde je nezbytná účast poměrně velké řady profesí. To dříve relativně dobře zastupovala urbanistická střediska a útvary hlavních architektů velkých měst (a některých okresů). Velké projektové ústavy se začaly velmi rychle rozpadat. Některé profese pochopitelně zůstaly mimo vznikající komory a mají vlastní, úzce specializované spolky.

Část urbanistických projektantů, architektů a inženýrů směřovala do svých komor (nová Obec architektů jako spolek zůstala a dodnes je její vztah k ČKA neuspokojivý).

Založení AUÚP mělo vytvořit platformu pro spolupráci s profesemi mimo komoru. Převážně projektově zaměřeni architekti v budoucí ČKA odmítali zahrnutí jiných, pro urbanismus a ÚP potřebných odborníků. Asociace měla zachovat prostředí pro mnohaprofesní diskuse, členy nebyli jen projektanti, ale i pedagogové, výzkumní pracovníci i odborní pracovníci správních úřadů.

V řadě zemí existovaly spolky „urbanistů“ a existují i nadnárodní sdružení.

MT: Nepamatuji se přesně na ten okamžik, kdy a kým bylo navrženo založit profesní spolek. Ani nemyslím, že je to důležité.

Na některé z četných, různě obsazených schůzek, to bylo řečeno a okamžitě akceptováno. Pak, jak už to bývá, přšely návrhy vylepšení, nápady, výhrady... Vše jsme se sypali, dali si úkoly a dohodli další setkání a předběžně, co bude třeba řešit. Jestli to už byl také název spolku, nevím.

Od počátku, jakmile bylo zřejmé, že založíme spolek/sdružení, se rozumělo samo sebou, že na klíčových setkáních musí být zastoupena celá Česká republika a že by měly být zastoupeny hlavní profese, které se podílejí na zpracování ÚPD a ÚPP. Založení profesního spolku/sdružení nebylo v čase revolučního kvasu nic výjimečného. Sdružovaly se profese nejruznějších disciplín, které nechtěly propadnout v zapomnění, přesvědčené, že jejich práce má smysl a bude potřeba v nových časech.

Paralelně se transformoval Český svaz architektů, poučen zahraničními zkušenostmi přispěl k založení ČKA, samosprávné organizace autorizovaných odborníků, zodpovědných státu. Profesní komoru se podařilo založit, ještě za podpory vlády „národní oběti“ OF, k nelibosti, dokonce přes odpor pravice. Už jsem to někde psal jinými slovy. Bylo zřejmé, že přechodem na tržní hospodářství a dominanci vlastnických práv se zásadně změnil vztah v území a k území. Ze strany decizní sféry, která se sama hledala, ani ze strany VÚVA, která byla programově decimována, těžko očekávat metodickou pomoc. Zbývala svépomoc. Byli jsme bytostně přesvědčeni, že územní plánování, které bylo v revoluční euforii zatracováno spolu s komunisty, obhájíme pouze tehdy, když se spojíme. Nenamlouvejme si ale, že AUÚP sama sehrála rozhodnou roli při zachování a transformaci územního plánování. Rozhodný význam sehrálo politické rozhodnutí o zachování právní kontinuity. Podniky, které nás zaměstnávaly jako skupiny a skrze které jsme vzájemně komunikovali, byly v rozvalu a nečekaně se každý ocitl sám a podnikat málokdo uměl. Snad to byla i podvědomá potřeba nebýt sám. A doufali jsme, že v organizovaném spolku bude snazší hledání pravidel nové existence. Jakkoliv nám to dnes, unaveným sluncem třiceti let svobody, bude znít přehnaně, spojoval nás étos a víra, že to půjde, musí jít lépe. Že máme na to tvořit krásnější města, vesnice i krajinu.

Jak se vytvářel a fungoval přípravný výbor AUÚP?

MK: Iniciativní skupina 24 zástupců urbanistických pracovišť svolala dopisem (M. Körner, L. Venyš) 15. 1. 1990 konferenci k založení Asociace na 29. 1. 1990 do velkého sálu

Martinického paláce (ÚHA). Konference se zúčastnilo 139 odborníků ze 47 pracovišť a institucí. Zástupci iniciativní skupiny vyložili důvody založení Asociace:

- vytvoření předpokladu pro sdružování, kontakty a dialog;
- ovlivňování vývoje tak, aby nebyl ohrožen optimální vývoj sídelní struktury;
- vytváření podmínek pro kvalitu urbanistických celků, humanizaci dosavadních struktur a rehabilitaci osídlení a životního prostředí.

Shromáždění zvolilo 18členný přípravný výbor, 1. jednání výboru se konalo 5. 2. 1990 na Katedře urbanismu FA ČVUT. Ustavující shromáždění se konalo 23. 4. 1990 ve sjezdovém paláci PKO, zúčastnilo se ho 227 odborníků. Do orgánů Asociace bylo zvoleno 20 členů, rada 17 a kontrolní orgán 3. K 5. 3. 1990 měla Asociace celkem 351 členů. Stanovy Asociace byly registrovány MV ČR 28. 5. 1990.

MT: Setkání těch, co spolu mluvili, s různou frekvencí, v různých sestavách bylo nepočítaně. A nezačalo to až po 17. listopadu 89. Je pravdou, že týdny zjevného rozpadu „totáče“, které byly současně startem neznámého, ale chtěného, frekvenci schůzek nakopl a velmi záhy se obsah schůzek začal strukturovat a směřovat k formování spolku a formulování jeho cílů. Otázka zní, byl někdo? Kdo to byl, nebo byli? Milan Körner a významnou roli sehrál sociolog Bohuslav Blažek (řikal si ekologický), se kterým jsme se seznámili už někdy v 70. letech v ČSAV u profesora Hadače, tehdy významného ekologa.

Na které členy přípravného výboru AUÚP nejraději vzpomínáš a proč?

MK: Mám-li vzpomínat, chtěl bych připomenout kolegy, kteří již nejsou mezi námi. Oceňuji u nich především schopnost překračovat obzor své profese – M. Baše, J. Gregorčík, B. Falta, Z. Chlup, J. Josífek, J. Musil, M. Řihošek, M. Ulmann.

MT: To by byl seznam, ale vzpomenu osoby, které jsme přizvali jako authority. Začnu Bohuslavem Blažkem, o kterém už byla řeč. Spolu s Milanem Körnerem v polovině 70. let založili Nadaci podzemního urbanismu. Také jsem byl členem. B. B. byl polyhistor, mimořádný člověk, organizačně zdatný.

Jako paměť oboru to byli architekti Mirek Baše a Ivo Oberstein, renomovaný památkář urbanista a neméně renomovaný urbanista autor Jihozápadního města. Architekt Miroslava Ulmanna, hlavního ar-

chitektka Liberce, jsme znali již od působení v SIALu, z urbanistických konferencí i návštěv na pracovišti. Ing. Miroslav Řihošek, vodohospodář, kterého jsem znal od sedmdesátých let. Oponoval mi koncepci SÚP Litoměřice. Vedoucí ÚTR ho představil jako hrdinu z Karáčí. Byl hlavním vodohospodářem realizace Jižního města Prahy. Prof. Dr. Jiřího Musila jsme znali jako autora knih Sociologie města a Sociologie bydlení a také z Katedry urbanismu FA ČVUT. Architekt Jiří Hrůza, kterého není třeba představovat, se zúčastnil nejednoho výboru a vyprávěl o urbanismu ve světě.

Jak složitě či jednoduše vznikl název spolku?

MK: Název Asociace vznikl poměrně jednoduše, zahrnuje jak profesi projektanta (urbanista), tak produkt jeho činnosti (územní plán).

MT: Tak to si opravdu nepamatuji.

Ad) Cíle AUÚP

Délka trvání existence AUÚP naznačuje smysluplnost založení Asociace. Jaké cíle si dala AUÚP do „víňku“? Je potřeba původní cíle „rekodifikovat“? Formuloval přípravný výbor cíle pro činnost AUÚP, nebo je formulovala rada AUÚP, jako první volený orgán AUÚP?

MK: Přípravný výbor se zabýval zejména přípravou shromáždění a ustanovením pracovních skupin a nezbytnými formalitami pro zahájení činnosti (návrh stanov aj.).

Cíle AUÚP souvisejí s koncepcí „oboru“, která byla formulována až v r. 1992. V té době byly významnějším problémem vztahu Asociace s ČKA i resortní příslušnosti (změna ministerstev) s gescí územního plánování.

MT: Po pravdě řečeno, nepamatuji se. Přesně si nepamatuji více věcí, které se udály. Ale v tomto případě nevím, na kolik je důležité, kdy a kdo cíle formuloval. Důležitý byl obsah, jeho flexibilita. Koneckonců většina členů přípravného výboru byla zvolena do první rady Asociace. Formulací a schválením cílů jsme si vytýčili odborné zaměření naší činnosti a vymezili své postavení v rámci disciplíny i ve společenském kontextu. Nestačilo formulovat cíle a vzít je za své. Museli jsme legalizovat svoji existenci, místo a roli ve společnosti. K tomu bylo třeba sestavit stanovy organizace, pojmenovat se a zaregistrovat na MV ČR. V tom opět pomohl Bohuslav Blažek, když zajistil pomoc právníka, v tomto směru zblhlého.

Jak hodnotíš naplňování cílů AUÚP, které byly stanoveny při vzniku AUÚP?

MK: Cíle byly formulovány v poměrně obecné rovině. Udržení urbanistických pracovišť jako multiprofesních týmů se mimo případů, kdy byly součástí veřejné správy (např. ÚHA), ukázalo jako málo reálné. Před rokem 1990 byl jejich klientem (pořizovatelem) stát (regionální plány), kraje a okresy. Po r. 1990 to byly jednotlivé obce. Jejich víze většinou jen velmi málo korespondovaly s jejich reálnými možnostmi.

U infrastrukturních projektů, jejichž investorem je stát (resp. kraje), se situace v podstatě nezměnila. Nejsou stanoveny republikové ani krajské priority jejich realizace. U většiny ostatních projektů (bydlení, komerce) jsou investorem privátní subjekty.

Za pozitivní aktivity AUÚP lze považovat pravidelné pořádání seminářů a studijních cest.

Domnívám se, že Asociace by měla více komunikovat s komunálními politiky a jejich prostřednictvím ovlivnit plánování měst a obcí.

MT: Cíle byly formulovány pro činnost občanského sdružení odborníků v územním plánování a urbanismu v demokratické společnosti, pro kterou bude územní plánování legislativně zakotveným nástrojem rozvíjení urbánních a přírodních struktur a rozhodování o změnách jejich využívání. Jenže transformace společnosti probíhala překotně a viděno mýma očima, záměrně nevyzpytatelně. Nevím jestli v důsledku právě toho nemá Asociace ve společnosti ten respekt, který si předsevzala. Z hlediska vnitřní správy je zatím plně funkční.

Je potřeba původní cíle činnosti AUÚP v současné době korigovat, aktualizovat či doplnit? Pokud ano, okomentuj prosím, proč a jak.

MK: To je otázka pro výrazně mladší členy Asociace. V mediálním prostoru Asociace, na rozdíl od jiných „spolků“, téměř neexistuje. Málo frekventovaná jsou i témata urbanismus a územní plánování.

MT: AUÚP by měla rozšířit své výhradní zaměření na každodenní problémy oboru, v souladu s platnou legislativou, o exkurzy k novým tendencím, trendům a výzvám vývoje pro obor. Otevřít se, vzít kriticky na vědomí nekonformní, inovativní i „inovativní“ přístupy VŠ, včetně IPR. AUÚP by se měla vymanit ze submisivního vztahu k MMR a obnovit vztah oponenta a „vyzývatele“ (nezávislý člen předsednictva pro kontakt s MMR,

MŽP a jiné instituce, organizace – VŠ). Obnovit/oživit ekologickou problematiku jako urbanistické a územně plánovací téma, nezávisle na SEA a EIA.

Ad) Chybami se člověk nejlíp učí

Není účelné zavírat oči před chybami a nedostatky. Proto mé otázky také pátrají po slabších stránkách existence AUÚP. Ohrožuje něco další existenci AUÚP? Pokud ano, jak bys problematickou situaci řešil? Jaké má AUÚP slabé stránky? Jakým způsobem je vhodné slabé stránky AUÚP posilovat?

MK: Návratem k více profesnímu složení, spoluprací s dalšími spolky, jejichž aktuální aktivity mají územní souvislosti (víceoborová diskuse). Získáním profesní aktivity spolku a členů u regionálních a komunálních politiků.

MT:

- Ohrožuje sama sebe. Vytrátila se multidisciplinarita. Upadla do stereotypu.
- Vykročit ze stereotypu semináře, zahraniční zájezdy, 1, 2 workshopy. Ale to neznamená opustit.
- Vazbu na MMR ČR a ÚÚR rozšířit o spolupráci s fakultami se zaměřením na územní plánování.
- Založit krajské/regionální skupiny.

Ad) Budoucnost AUÚP

Dobrý autor územního plánu se zamýšlí nad tím, jak se řešené město či obec může rozvíjet za 10, 20 či 30 let. To je jeden z výrazných rozdílů od těch projektantů, kteří se až příliš asimilovali do tržního prostředí a do povolebního střídání politických reprezentací. I v projekci územních plánů se tak posouvají priority. U takového projektanta dominuje výše zisku (nebo alespoň minimalizace nákladů) a u vládnoucí části samosprávy naplnění jejich volebního programu, který má své těžiště rozvrhnu do 4 let. Oba jste dobří autoři, takže pro vás nebude problém zamyslet se nad dalším vývojem urbanismu a územního plánování a tím i nad budoucností AUÚP.

Zamýšlení nad dalším vývojem urbanismu a územního plánování.

MK: Územní plánování prochází dlouhodobou krizí, do které se dostalo kvůli současnému legislativnímu rámci – ten je z hlediska regionálního plánování nepochopitelně výrazně odlišný od jiných, zejména evropských zemí. A samozřejmě významně souvisí s pro-

blémem neujasněných strategií rozvoje ČR. Ty neobsahují stanovení priorit, ale jen obecné cíle bez regionálních souvislostí. Cíli územního plánování by měly být (mimo ochrany hodnot) též snižování rozsáhlých deficitů veřejné infrastruktury a udržitelnost sídelní struktury pro uspokojování potřeb obyvatel. Tyto úkoly mají dlouhodobý charakter a v podstatě vyžadují existenci komplexnějších pracovišť se znalostí „svěřeného“ území.

MT: Územní/prostorové plánování by teoreticky měla být soustavná, trvalá činnost koordinující a usměrňující využívání území tak, aby nebyla ohrožena jeho stabilita. Tomu rozhodně neprospívá současná praxe neustálých změn a roztržitěné intervence institucí. Jsem přesvědčen, že paměť území, to je nejen soubor statických a statistických informací, ale především kontinuita života a genia loci. Tuto paměť území, paměť komunity, paměť krajiny musí opatrovat a pěstovat obyvatelé, kompetentní tvůrčí mozky a loajální úředníci. Žádné trvale aktualizované a digitálně uložené ÚAP to nenahradí. Územní plánování potřebuje jednotnou legislativní a metodickou základnu, ne že je každá škola, každý úřad vykládá trochu jinak. Obnovena by měla být pracoviště jako byl Terplan, urbanistická střediska a nezbytně je třeba kompetentní, kvalifikované výzkumné a teoretické pracoviště. A zásadně chybí prognostika rizik.

Je potřebná další existenci AUÚP? Pokud ne, proč? Pokud ano, proč?

MK: Jako spolek může mít i jen společenskou roli, měl by však mít vyšší ambice.

MT: Odpovědí jsou otázky: Pro koho? Proč? Bude ji kdo potřebovat? Proč ještě trvá? Jsou dvě základní podoby potřeby Asociace:

- Jako občanské sdružení. To znamená, že sdružuje lidi, kteří se chtějí podílet na věcech veřejných, což má zase dvě polohy a) jako sdružení b) jako jednotlivci, jednotlivci jménem sdružení se prezentují.
- Jako spolek, tj. že si spolu chceme povídat, sdružovat se, vzdělávat, organizovat výlety.

Další existenci AUÚP nebude potřebná, pokud společnost zcela rezignuje, nebo přímo odmítne možnost ovlivňovat, regulovat využívání (zneužívání) území. Rezignací onemocníme spolu. Další existenci AUÚP bude potřebná, pokud bude vůle tvořit, přetvářet a chránit životní prostředí.

Co považuješ za „rodinné stříbro“ AUÚP, které by mělo být zachováno i do budoucna?

MK: V době zakládání AUÚP existovala řada stabilních, víceoborových urbanistických pracovišť (krajská urbanistická střediska, útvary městských architektů apod.). Mezi jejich nepřenositelné přednosti patřila například dlouhodobá znalost území, kontinuita působení v daném území, znalost trendu vývoje daného území, znalost zpětných vazeb na realizovanou rozvojová opatření apod. Uvedené skutečnosti lze symbolicky označit za součást „rodinného stříbra“ urbanismu a územního plánování. Transformace tehdejších urbanistických pracovišť do nových společenských podmínek se však nepodařila.

Do budoucna přeji AUÚP, aby přispívala ke vzniku víceoborových pracovišť, která budou mít příležitost stát se „rodinným stříbrem“.

MT: To, co nás dalo dohromady a co se možná rozpakujeme přiznávat si, deprimování každodenní reprezentací bezohlednosti k území, zhovadilostí trhu.

Za jakých podmínek a předpokladů může AUÚP existovat za dalších 30 let?

MK: Jakýkoliv „spolek“ může existovat v případě, že počet členů je výrazně vyšší než počet funkcionářů.

Domnívám se, že by to chtělo nějaký restart. Problém je zejména v tom, že chybí generace urbanistů 40–60 let, kteří by měli přirozenou autoritu jak vůči „projektujícím“ architektům, inženýrům i odborníkům dalších profesí, tak zejména vůči společnosti.

Asociace nebo její představitelé by se měli vyjadřovat i k problémům vývoje ČR, zejména k jejím územním souvislostem.

MT: Bude pro koho! Bude proč? Bude potřeba?

Děkuji za ochotu vyjádřit své názory na některé záležitosti související s 30 lety existence Asociace pro urbanismus a územní plánování.

Rozhovor připravil:
Vladimír Mackovič

Několik poznámek k současnému procesu rekodifikace stavebního práva

K aktuální přípravě rekodifikace stavebního práva

V těchto chvílích probíhá legislativní proces okolo stavebního zákona, kterému se říká rekodifikace stavebního práva. Z veřejně dostupných mediálních zdrojů je zřejmé, že to opět odnese samotný stavební zákon. Že nepůjde o očištění územně plánovacího procesu, územního řízení a stavebního řízení (souhrnně nazývaného „povolovací řízení“) od mnohdy balastních úkonů vyvolaných zapleveleným prostředím našeho „stavebního práva“, v jeho širším smyslu, které ve skutečnosti celý proces prodlužují, ale naopak o další zatížení samotného stavebního zákona vedlejšími povinnostmi z dotčených resortů či zájmových sdružení. Jasným důkazem je transplantace samostatného zákona o EIA do samostatného zákona stavebního (sic!).

Nebo naopak půjde o osekání principiálních procesů v územním plánování, územním a stavebním řízení, tak aby se s ním dalo lépe zájmovými skupinami manipulovat.

S vlastní rekodifikací stavebního zákona by se v zájmu všech a v zájmu zkrácení celého povolovacího řízení zejména mělo začít až po odstranění řádně vydiskutovaných nadbytečných nároků, vyplývajících z předpisů zvláštních a zákonů speciálních! S prací na novém SZ se musí začít až po zevrubné revizi zejména:

- zasahujících environmentálních zákonů a EIA;
- zákona o veřejných zakázkách;
- judikátů a práva v soudním řízení, s cílem reálného horizontu ukončení řízení správního.

Z důvodů obtížně pochopitelných je MMR tlačeno do toho, aby došlo k dalšímu plnému sjednocení procesů územního i stavebního řízení (samozřejmě mimo již zákonem dané případy).

Opravdu se někdo domnívá, že úpravou jednoduchého vzorce:

$$(a + b) = \text{ÚŘ} + (c + d) = \text{SŘ}$$

na

$$(a + b + c + d) = \text{ÚŘ} + \text{SŘ}$$

dosáhneme zrychlení celého procesu?

Umístění stavby do území přece vyžaduje nejen jiný typ řízení a úředníka, než má povolení stavební, které je o konstrukci, materiálu, provozní technologii aj.

Nepovažuji za správné ani zkracování procesů v územním plánování. Jsem přesvědčen, že územní plán by měl být projednáván a následně schvalován v procesu podobném legislativnímu schématu. Jedná se přece o zákonný prostředek určený k rozvoji obce, schvalovaný v přenesené působnosti státní správy.

1. čtení = zadání, projednání;
2. čtení = koncept, projednání;
3. čtení = kontrola zapracovaných připomínek, schválení.

Pokus vydávat ÚPD nezpochybnitelně opatřením obecné povahy, kdy správní řád odmítá jeho napadení vyjma procesních pochybení [SŘ §172 (5) a § 174 (2)], ztroskotat na výkladech soudů, které vracely dokumentace k novému projednání s obdivuhodnou lehkostí.

Také jsem si jist, že územní řízení o umístění stavby má být součástí a korunou celého procesu územního plánování. Mimo jiné i z toho důvodu považuji za velkou chybu poslední novely, že do stavebního zákona byla zapracována EIA, jako jeho součást, která nejen že sama využívá ve své zákoně úpravě jiný proces projednání a schvalování, než ukládá správní řád (tedy i jiný, než používá SZ), ale sama o sobě je již také zákonem v rovném postavení k zákonu stavebnímu. Proto by její problémy měly projít samostatným, transparentním řízením, ukončeným definitivním výrokem ještě před zahájením řízení územního.

Nářky na velký počet dotčených orgánů (DO) lze odstranit návratem k původnímu pojmu „Dotčené orgány státní správy“ (DOSS) s případným zásahem do správního řádu. Odpadly by orgány, které nejsou státními. Vydání závazného stanoviska poskytuje dotčeným orgánům fakticky právo rozhodnout ve věci, paralelně se samotným řízením, aniž by musely projít procesem správního řízení [SŘ § 149 (3)]. DOSS nemá být víc než ministerstev a příslušného dotčeného orgánu místní veřejné správy.

V rozhodovacím procesu by se měla důrazně rozlišovat a vážit povaha podání podle postavení účastníka řízení na:

- připomínky,
- stanoviska, závazná stanoviska,
- námítky.

Práva občanů na účast v řízení jsou v SZ (§ 23) i v EIA zajištěna dostatečně ustanovením o účasti veřejnosti.

Stavební řízení je v povolovacím procesu, na základě poslední novely SZ, ve vážné systémové nevýhodě k EIA v §9c (4), ta umožňuje dotčené veřejnosti vyjadřovat se, i když nebyla účastníkem řízení v 1. stupni. Toto ustanovení odporuje § 4 (4) a popírá snahu SZ o co nejdůslednější projednání umístění stavby s účastí veřejnosti postupně, ve všech stupních přípravy: od PÚR, přes ZÚR a ÚP po ÚR. Z účasti demokratického procesu řízení se tak tento účastník sám dobrovolně vylučuje. Připomínám, že pokud by následkem toho muselo dojít ke změně v dokumentaci nebo umístění objektu, musel by se celý dlouhý předchozí proces opakovat od začátku, neboť by se

ostatní účastníci řízení mohli cítit omezení na svých zákonných právech vyjádřit se k záměru!

„Zákon, který neplatí vždycky, není zákonem.“ [1]

K působení přírodních pravidel v urbanismu a architektuře

Někdy kvůli každodenním starostem zapomínáme na historické základy stavebnictví. Na to, že vedle zákonů lidských jsou i zákony přírodní.

Se zájmem sledujeme skrytou krásu historických staveb – Cheopsovy pyramidy, Parthenonu, gotických katedrál, barokních chrámů... Přemýšlíme přitom, která se stavba umísťovala, připravovala, jak asi vypadal její návrh, projektová dokumentace, když tehdy na jeden originál církevního rukopisu padlo stádo ovcí. Jak probíhala jejich realizace.

Přitom víme, že staří Řekové počítali pomocí oblázků, římské číslice sloužily k dělení vojenských legií na oddíly a indoarabské číslice byly zaváděny postupně až ve 13. století. Obrazové programy katedrál vypracovali učené vysoké klerikové. Programy a umělecké dílo však není totéž, k tomu bylo potřeba tvůrčí práce mistrů a kameníků s jejich zručností při realizaci. Základní vědomosti a principy řešení si mistři a členové stavebních hutí předávali v uzavřeném kolektivu z pokolení na pokolení. Základním principem návrhu však všeobecně byla rozvaha na základě logiky matematiky: čísla v prostoru, čísla v čase a konečně čísla v čase a prostoru. Z toho vycházel návrh proporcí, vzájemných poměrů objemu hmoty celého návrhu – systému harmonických proporcí.

Mottem středověkých stavebních hutí bylo: *„Používejme takové nástroje k řešení návrhu stavby, s jakými pracoval náš Stvořitel.“* [2]

V moderní době známe Vitruviův či Le Corbusiérův modulator nebo také připomeňme Baťovy moduly železobetonového skeletu s využitím typizovaných dílů opakovaného bednění při realizaci.

Měřítkem při stavbě byly vzájemné poměry objemových prvků. Vycházely zejména z návrhu půdorysu v období panujícího slohu:

1. Úhlopříčka čtverce.
2. Výška nad polovinou základny rovnostranného trojúhelníka.

3. Celek k delší části je ve stejném poměru jako delší část ke kratší.

4. Pravý úhel pomocí kružnice.

Historicky města, obce narůstaly v souladu s geomorfologickými poměry, přírodními podmínkami, místním společenským a hospodářským zájmem, byly podvědomě či vědomě zakládány v souladu s univerzálním principem symetrie, v našich podmínkách mnohdy skrytým.

„Vhodné uspořádání vychází z principů symetrie. Symetrie má estetický rozměr přispívající ke konceptu krásy.“ [3]

Jmenujme například symetrie:

Radiální středová – mj. Paříž.

Spirály a šroubovice – historicky narostlé obce.

Rotační – mj. Hradec Králové.

Osová, zrcadlení – mj. funkcionalisticky pojatý Zlín.

Systémy větvení – některá moderní sídliště, satelity.

Symetria – tato symetrie představuje soulad proporcí celku a jeho základních částí – např. Washington.

Symetrie chaosu – v územním plánování a urbanismu pracujeme v nerovnovázném a nestabilním prostředí řešeného území, návrhy pak mají vliv na nelineární dynamické systémy společenského rozvoje místního společenství.

Tato symetrie zahrnuje koncept dynamických systémů, jako systémů zabírajících geometrický prostor, jehož souřadnice jsou odvozeny od systémových proměnných.

Můžeme v tomto případě vést diskusi o tendencích k současnému aglomeračnímu osídlení – řádu z chaosu.

„Hlavními formami krásy je náležitě uspořádání, proporce a ohraničenost.“ [4]

Důvody skladby SZ č. 183/2006 Sb. odlišné od SZ č. 50/1976 Sb.

Závěrem bych rád uvedl, ve světle poslední novely SZ a probíhající „rekodifikace stavebního práva“, něco ke stavebnímu záko-

nu obecně. Ani jeho základní verze z roku 2006 č. 183/2006 Sb. nebyla přijata příznivě, je však nutné zdůraznit rozdíl se situací v době vzniku mimořádně kvalitního zákona č. 50/1976 Sb. a dnešním stavem společnosti. Dnes se pohybujeme v právním státě plném advokátů a víceúrovňových soudů. Proto tvůrci zákona č. 183/2006 Sb. dbali v jeho textu i grafice na dosažení co největší právní jistoty pro stavební úřady a stavebníky (dobře vím, že marně) a kompatibility se správním řádem. V zákoně z roku 1976 byl ÚP posunut z konceptu do návrhu až po tom, kdy byl po vypořádání připomínek dohodnut [§ 21 (5)], dnes připomínky vypořádá pořizovatel v návrhu na závěr celého procesu v odůvodnění k OOP [§ 53(1) a 54(1)]. To lze v našem právním prostředí snadno napadnout a zrušit. Proto se domnívám, že odborný výrok ve správním řízení by měl být respektován soudem stejně jako výrok v řízení soudním.

Stavební zákon z roku 2006 však stále ctí a dodržuje fundamentální principy zákona z roku 1976.

- A. Územní plánování je o demokracii: ÚP je přijímán a vydáván na základě usnesení voleného orgánu.
- B. Stavební řízení je o svobodě: Ta je omezena jen na základě zákonem stanovených pravidel.
- C. Zákon o vyvlastnění za spravedlivou náhradu: Je o solidaritě vlastníka s veřejným zájmem.

Poznámka:

- Jedná se o poznámky k aktuální situaci rekodifikace stavebního práva.
- Výlet do historie má upozornit na dříve panující jednoduchý, přímý a rovný přístup ke stavební praxi založený na logice matematiky a přírodních zákonech.
- Jde o článek, podklad k diskusi.

Zdroje citací:

- [1] Stephen William Hawking, Stručná historie času.
- [2] Ernst Ullmann, Svět gotické katedrály.
- [3] David Wade, Symetrie.
- [4] Aristoteles, O obci a vládě.

Jan Slanina

Plochy smíšené – ano, nebo ne?

Stávající stavební zákon při vší své rigidnosti dokáže být až neskutečně pružný. Při návrhu ploch s rozdílným způsobem využití by si projektant teoreticky mohl vystačit s vymezením pouhých dvou kategorií: plochy smíšené zastavěného území a plochy smíšené nezastavěného území. V plochách zastavěného území by byla stavební činnost prováděna v souladu se stanovenými podmínkami využití ploch s rozdílným způsobem využití (dále také jen regulativy) dané plochy smíšené zastavěného území, v plochách nezastavěného území, tj. v plochách smíšených nezastavěného území by se stavět nedalo; dalo by se však postupovat v souladu s ust. § 18 odst. 5 platného stavebního zákona. Podrobnější rozhodování, co je v jednotlivých územích možno realizovat a co je naopak zakázáno, by rozhodoval příslušný stavební úřad.

Jistě jste si pomysleli, že toto přece nikdo nemůže myslet vážně. Že proces územního plánování by měl zajistit udržitelný rozvoj příslušného území, a ruku v ruce s jednotlivými pilíři udržitelnosti chránit budoucnost našich potomků, kteří podobně budou chránit budoucnost svých potomků atd. Že existují v sídlech funkce, které nejsou vzájemně slučitelné a jejich přímé sousedství, zvláště dnes, může vést ke vzniku řady problémů (například slévárna hraničící s rezidenční zástavbou). Že liniové prvky krajiny, ať už přírodní nebo antropogenní, jsou zvláštní kategorií, kterou nelze řešit univerzálně a bez územní stabilizace v koridoru. Že nezastavěná část krajiny není homogenní plochou a je nutno zachovávat její unikátní ráz daný přírodními podmínkami a lidskou činností. Že ÚSES je nezbytnou součástí řešení krajiny, zajišťující její ekologickou stabilitu... A samozřejmě, v každém z výše uvedených bodů byste měli pravdu. Někdy nám připadá, že územní plán má pouze hodnotu potištěného papíru s vybarvenou mapou, který je jakýmsi grafickým listem, jehož úkolem je doplňovat inventář na obecním úřadě, případně překážet někde ve složce v archivu.

Na první pohled se paradoxně jeví to, že orgánem (institucí), který nedbá na ustanovení územního plánu anebo nevymáhá jejich dodržování, je stavební úřad, protože ten přece povoluje výstavbu, anebo od počátku roku 2018 úředník příslušného odboru územního rozvoje vydávající závazné stanovisko ke konkrétnímu záměru. Méně viditelnou formou je potom rozhodování

v území podle ad hoc požadavků a potřeb investorů či majitelů pozemků, a to se ani nemusí jednat o tzv. stakeholdery (tj. jakési šedé eminence držící moc ve městě či oblasti, bez ohledu na politickou reprezentaci příslušného místa).

Územní plán je právní dokument a tak je na něj i nahlíženo. Výkladů schváleného řešení může být celá řada, od rigidních, trvajících na přesné literě výroku, byť by tato byla s chybou, po velmi extenzivní až vágní, kdy uvedené souvislosti mnohem víc připomínají hru na volné asociace. Kreativita je bezesporu vynikající vlastnost, avšak své široké uplatnění by neměla nacházet v tak citlivé oblasti, jako je územní rozvoj. V praxi tak dochází k paradoxním situacím, kdy jsou projektanti a pořizovatelé legislativou a dotčenými/nadřízenými orgány nuceni vytvářet robustní řešení mající zajistit udržitelný rozvoj území. Takováto řešení většinou bývají velmi složitě formulována, přičemž právě v těchto komplikovaných formulacích lze nalézt řadu mezer, jimiž se dá prosadit často úplný opak využití plochy, než bylo projektanty (pořizovateli, obcí) zamýšleno.

Extenzivní výklad územního plánu je při vší kreativitě ještě tou lepší variantou. Znamená to, že dotčný úředník dokumentaci otevřel, podíval se, v jaké ploše se nachází požadovaný záměr, zjistil, jaké pro danou plochu platí regulativy, a rozhodl se, že zjistí, jak by to šlo. Kdysi se nás vedoucí stavebního úřadu dotazovala, zda v plochách drobné výroby může být umístěna žárová zinkovna. Podle jejího úsudku to možné bylo, náš názor byl opačný, nicméně zinkovna je již několik let v provozu. V případě jiné obce se nedávno řešilo, zda se výrok „vedle bydlení, které je hlavní činností, je v plochách čistého bydlení možno podmíněně umísťovat činnosti, které však nesmějí negativně zasahovat sousední parcely, např. doplňkovou drobnou občanskou vybavenost a služby, nerušící životnostenské provozovny, ...“ vztahuje pouze na drobné provozovny v rámci rodinného domu, resp. pozemků souvisejících s rodinným domem, anebo zda je možno v rozsáhlejší ploše čistého bydlení (bloku monofunkční obytné venkovské zástavby) jeden rodinný dům nahradit objektem občanské vybavenosti. Bylo okolo toho dost zlé krve a dnes je zde dokončován objekt penzionu pro cca 30 osob. Předepisujeme, že v tomto případě se jednalo o dosud platný územní plán vydaný před rokem 2000. Nezřídká jsme dotazováni (vlastníky, investory a bohužel

někdy i úředníky), zda může v rámci ploch individuálního či venkovského bydlení v rodinných domech probíhat kovovýroba / autosprávkárna / ubytování / soukromý (velko) chov zemědělských zvířat apod.

Do druhé skupiny patří případy, kdy se stavební úřad tváří, jako by o dokumentu nazývaném územní plán snad ani neslyšel, případně se snaží ignorovat závazné stanovisko. Nebo tak činí z neznalosti, což se občas stává na malých, personálně špatně obsazených stavebních úřadech. Výsledkem bývají roztočivé realizace, které nejen že jsou v rozporu s územním plánem, ale často jsou i proti jakýmkoli zásadám urbanistické koncepce, např. výroba v ploše rodinného bydlení, rodinný dům v ploše sídelní zeleně, rodinný dům v ploše územní rezervy apod. (případy kdy je postupováno podle § 18 odst. 5 stavebního zákona ponecháváme stranou, neboť jsme se touto problematikou již zabývali v článku § 18 odst. 5 – trojský kůň v územním plánování publikovaném v Aktualitách AÚUP č. 102 v září 2018.) Takové kroky stavebního úřadu většinou způsobují vznik řady problémů, které nelze vyřešit bez porušení zákona. Uvedené problémy přitom vyplavou na povrch zpravidla při zpracování nového územního plánu anebo jeho změny, kdy se zjistí, že je původní koncepce jedním neuváženým stavebním zásahem narušena natolik, že dochází ke snížení hodnoty a potenciálu celé lokality.

Ne vždy je však na vině pouze stavební úřad, který do území zpravidla vstupuje až jako druhý v pořadí. Prvotní příčinou totiž může být, a také často bývá, nekvalitní projektant, nezkušený nebo neznalý pořizovatel a obec, která chce vyhovět všem. Nejhorší konstelací je, když se při tvorbě územního plánu potkají všechny tři uvedené subjekty najednou. Následkem potom bývá absence koncepce a řádu v území, které jsou (by měly být) základními stavebními kameny každého územního plánu. Pojem koncepce je poměrně známý, pojmem řád můžeme označit způsob a přehlednost zpracování územního plánu, vyváženost řešení zastavěného i nezastavěného území, logiku regulativů, jakož i zdůvodnění navrženého řešení.

O smyslu a potřebě vymezení ploch smíšených, jak v zastavěném, tak nezastavěném území, jsme poměrně dlouho diskutovali se závěrem, že nejsme jejich nadšenými příznivci. Známe územní plán, kde je zastavěné území obce s více než tisícem obyvatel pojedná-

no v jedné funkční ploše – smíšené obytné, kde lze teoreticky realizovat prakticky vše, na co si člověk (investor) vzpomene a převážná část nezastavěného území je vymezena jako plochy smíšené nezastavěného území. Na jedné straně jsou tak v zastavěném území vytvořeny velmi flexibilní až elastické podmínky pro širokou paletu činností, na straně druhé složité podmínky pro rozhodování při umístění konkrétních záměrů. Tato složitost při rozhodování je často obcházena posuzováním konkrétního záměru výhradně ve smyslu „územní plán povoluje/zakazuje“, s vyloučením kontextu funkcí na okolních pozemcích. Přesto je namístě konstatovat, že všespasitelná není ani dílčí fragmentace území do jednotlivých funkčních ploch, resp. ploch s rozdílným způsobem využití, o čemž svědčí následující příklad.

Střední část popisované lokality, vlevo nahoře ruina bývalého pivovaru, vpravo nové výrobní haly

V současnosti zpracováváme územní plán, jehož součástí je lokalita prostorově odloučená od jádrové obce. Tato lokalita, která byla v minulosti dokonce samostatným panstvím, se nachází v sousedství menšího okresního města, avšak v dosahu jeho silného suburbanizačního vlivu. Na malém prostoru o rozloze necelých 30 ha je zde možno nalézt:

- památkově chráněný renesanční zámeček, původně sídlo panství, naposled využíván jako ubytovna, dnes ve špatném stavu;
- zámečkový park, původně náležející k zámečku, nyní neudržovaný a zdevastovaný;
- blíže neurčené objekty zemědělské výroby;
- bytové domy, v minulosti vybudované pro zaměstnance bývalého státního statku;
- ruinu bývalého pivovaru, která je i ve svých pozůstatcích dokladem invenčního přístupu k industriální architektuře 19. století;
- železobetonový seník;
- dvě nové haly určené pro kovovýrobu;
- ubytovnu (bez bližší specifikace, ale s velkými zámky a agresivními psy za plotem);
- fotovoltaickou elektrárnu;
- zcela nově vytvořené obytné suburbium s několika desítkami rodinných domů;
- volně navazující areál zemědělské živočišné výroby.

Již tyto výchozí podmínky dávají tušit, že situace v území není jednoduchá. Jednotlivé stavby vznikly postupným přirůstáním, které začalo ve 2. polovině 20. století, kdy byl zámeček s parkem a polnostmi předán tehdejšímu státnímu statku.

Z porovnání leteckých snímků vyplynulo, že přibližně až do roku 2007 si lokalita uchovala charakter zemědělského okrsku doplňovaného bytovými domy zaměstnanců, chátrajícím zámečkem a přilehlým zámeč-

Jižní část popisované lokality s polyfunkčním výrobním využitím a ubytovnou

V pozadí vystupují starší bytové domy, před nimi je skelet rozestavěné haly pro opravy velké zemědělské techniky a v popředí rodinný dům nového obytného suburbia

kým parkem. K nejvýznamnějším zásahům do původní urbánní a funkční struktury však došlo až v posledních 10–12 letech a tyto zásahy jsou spojeny s územním plánem platným od roku 2008.

Jeho kvalita není příliš vysoká, o čemž svědčí například absence srozumitelné koncepce celkového rozvoje sídla (v územním plánu zúžená pouze na popis rozvoje obytné funkce); nepřehledné, částečně zmatečné a někdy i proti sobě stojící regulativy; svérázné pojetí grafické části, kdy jednotlivé plochy s rozdílným způsobem využití nejsou označeny kódy (např. BI – individuální bydlení), takže se rozhoduje dle barvy dané plochy; plochy s kulturou zahrada, včetně plochy v části areálu zemědělské výroby, byly vymezeny jako stávající plochy individuálního bydlení; objekt zámku byl vyznačen pouze jako nemovitá kulturní památka – bez přiřazení jeho funkce (např. občanské vybavení); plochy hromadného bydlení (zde třípodlažní bytové domy) byly vymezeny jako bydlení individuální nízkopodlažní apod.

Netřeba předesílat, že všechny stavby, které se zde nacházejí, byly jednak řádně povoleny a zkolaudovány, jednak že má téměř každá stavba a k ní příslušející pozemek jiného majitele. Vznik odloučeného obytného suburbia je v kontextu této lokality rovněž specifický a jedná se o prosté naplnění developerského požadavku. Výsledkem je neuvěřitelná sídelní kaše, která je však současně veletrhem splněných přání jednotlivých investorů a vlastníků pozemků.

Poté, co se nám v rámci prací na územním plánu podařilo odlišit jednotlivé funkce natolik, aby mohlo být území rozděleno dle jednotlivých ploch s rozdílným způsobem využití, s cílem nastolení alespoň nějakého řádu v území a vytvoření podmínek pro eliminaci vzájemně neslučitelných činností (území je velmi málo prostupné, údaje katastru nemovitostí neodpovídají skutečnému využití, některé nemovitosti jsou pod exekucí apod.), jsme se v průběhu prací dozvěděli o dalším záměru, na který již bylo vydáno stavební povolení. V ploše určené pro realizaci smíšené výroby, sousedící s malou fotovoltaickou elektrárnou a plochami bydlení, byla stavebním úřadem řádně povolena (dnes již realizovaná) stavba pro opravy velké zemědělské techniky a na stejném pozemku zároveň i stavba rodinného domu, který v dokumentaci ani nebyl označován jako byt správce, prostě jen jako rodinný dům. (Označit rodinný dům v ploše výroby za „byt správce“ je poměrně běžná praxe, jak obejít regulativy; téměř ve všech plochách

pro realizaci budov, vyjma technické infrastruktury, se obvykle připouští i možnost bytu správce, pozn. aut.). Nejen že se v tomto případě jedná o porušení dosud platného územního plánu, ale uvedený správní akt lze považovat za rezignaci na udržitelnou regulaci území a naplňování zásad urbanismu a územního plánování. To vše posvěceno ze strany orgánu, který by měl na tyto zásady dbát nejméně, tedy stavebního úřadu.

Dostali jsme se tedy do situace, ve které i přes naši snahu o stabilizaci stávajících poměrů a regulaci vedoucí k možné budoucí udržitelnosti dochází k jejich dalšímu zhoršení. Problém sousedství vzájemně nekompatibilních ploch je tak i nadále prohlubován. Sousedství bydlení a výroby v principu nemusí škodit, takových lokalit je u nás i ve světě spousta, ale na druhou stranu jsme přesvědčeni, že výstavba obytných čtvrtí přilepených ke zdem továren byla záležitostí zejména 19. století (a jedním z důvodů vzniku územního plánování, které mělo těmto kolizím funkcí předcházet). Namísto je otázka, jaký postoj zde zaujímá místní municipalita. Nejjednodušší odpověď je: dílem si s tím také neví rady, dílem řeší problémy jádrové obce.

Nově zpracovávaný územní plán již nemá možnost nastavení nějaké alespoň částečně smysluplné koncepce, zejména proto, že původně navržené zastavitelné plochy jsou již až na výjimky zastavěny a u stabilizovaných ploch není žádná vůle měnit stávající stav. Ztroskotaly i pokusy o naplnění požadavku části obyvatel obytného suburbia na realizaci malého dětského hřiště, pro které se nepodařilo najít žádné vlastnické a ekonomicky dostupné pozemky.

V konečném důsledku lze tvrdit, že zde byla porušena pravidla politiky územního rozvoje, která ukládá zabránit vzniku segregovaných a sociálně vyloučených lokalit. Toto izolované suburbium, byť se nachází v blízkosti sousední obce, má velký potenciál stát se vyloučenou lokalitou, neboť je jakýmsi „horkým bramborem.“ Obec, pod níž suburbium spadá, má dost svých problémů v jádrové obci. Obec sousední nemá pravomoc řešit problémy mimo své správní území, a ostatně nemusí ani mít ochotu tak činit. Developer, který stál za vznikem suburbia, již na rozvoj lokality nemá vliv. Pokud se tedy nepodaří vytvořit stabilní komunitu se vztahem k danému místu („místo k životu, ne pouze místo k bydlení“), může brzy dojít k degradaci lokality a k její transformaci v prostor se sociálními problémy, negativně ovlivňující i své okolí.

V nadpisu tohoto příspěvku si pokládáme otázku: plochy smíšené – ano, nebo ne? Odpověď není jednoznačná. Z výše popsaného příkladu vyplývá, že ani vymezení dílčích funkčních ploch nezabránilo vzniku jakéhosi novodobého slumu. Plochy byly vymezeny a navrženy dle požadavků jednotlivých vlastníků pozemků a investorů, aniž by se někdo zabýval koncepcí této lokality. Selhali zde projektant, obec i pořizovatel.

Obecně lze použít modifikovanou lidovou moudrost – plochy smíšené mohou být dobrý sluha, ale zlý pán. Zde bude vždy záležet především na konkrétních podmínkách daného území, znalosti, zkušenostech a citu projektanta územního plánu, osvědčenosti obce a erudici pořizovatele, do jaké míry umožní slučování jednotlivých funkcí do jedné či více polyfunkčních ploch, a v neposlední řadě také na schopnosti území toto vymezení akceptovat a absorbovat.

A jaké z toho plynou závěry?

- Nadužívání ploch smíšených je částečnou rezignací na urbanismus (urbanistické řešení).
- Územní plán by měl být předvídatelný a vytvářet podmínky pro zajištění právní jistoty v území.
- Plocha smíšená obytná má dle našeho názoru menší míru předvídatelnosti, než dílčí plochy s rozdílným způsobem využití – pokud si investor koupí pozemek v ploše určené pro individuální bydlení, nemělo by se stát, že na sousedním pozemku vyroste nákupní středisko, penzion nebo autoservis, v plochách smíšených je toto riziko pravděpodobnější.
- Kromě uváženého vymezení dílčích funkčních ploch (ploch s rozdílným způsobem využití), ať již formou ploch smíšených nebo monofunkčních (dílčích), je prvořadým úkolem stanovení urbanistické koncepce (konceptního uspořádání), tj. stanovit zásady budoucího směřování daného území. Pokud bude území koncepčně směřováno pro rozvoj smíšené obytné funkce, nemělo by se stát, že zde bude rozvíjena či převážet funkce výrobní.

Foto © archiv autorů.

Vladimír Dujka & Jiří Dujka

Zajímavé statistiky o zemědělské půdě

aneb jak se snadno seznámit s půdou, se kterou budete mít „co do činění“

Úvodem

Bývá dobrým zvykem informovat se o území dříve, než tam začnete působit. Obvykle přitom také budete mít „co do činění“ se zemědělskou půdou, která v republikovém průměru tvoří více než 50 procent území. V současné době jsou operativně dostupné zajímavé informace o zemědělské půdě (viz „Půda v číslech“ <https://statistiky.vumop.cz/?core=stat>.) Pokud cítíte potřebu mít k dispozici autorizované informace o ZPF, jste na správné adrese. Zjistíte tam množství zajímavých informací, které jsou odvozeny zejména z bonitovaných půdně ekologických jednotek (BPEJ).

Informace o vlastnostech zemědělské půdy například mohou přispět ke konkrétnější formulaci zadání úkolu. Může se jednat o území obce, pro kterou se má v pořizovaném územním plánu navrhnout koncepce uspořádání krajiny. Nebo se na úrovni ORP připravuje pořízení územní studie krajiny.

Portál „Půda v číslech“ nabízí vlastníkům a uživatelům zemědělské půdy řadu účelových informací. Část z nich lze také využít v procesu územního plánování. Informace získáte sumarizované pro zadané správní území (katastrální území; obec; okres; ORP; kraj, případně za celou ČR). Vybrané informace můžete stáhnout a uložit ve formátu PDF. Stažené tabulkové přehledy, textové charakteristiky, diagramy a kartogramy lze využít ve zpracovávané dokumentaci jako exaktní podklad o zemědělské půdě v řešeném území. V hlavičce každé nabízené informace se uvádí:

Vybrané zájmové území: Přistoupim
Kód LAU2: 513393
Výměra: 443 ha
Hodnocená plocha: 443 ha
Počet událostí Monitoringu eroze: 0

Příklady dostupných informací

Druhy pozemků podle KN

K dispozici je přehled druhů pozemků (dle evidence katastru nemovitostí) zastoupených v zadaném území. V tabulce se uvádí jejich výměra a jejich podíl v procentech.

Informace – druhy pozemků podle KN

Druhy pozemků podle KN	Zastoupení (%)	Výměra (ha)
orná půda	68,71	304,31
chmelnice	0,00	0,00
vinice	0,00	0,00
zahrada	3,34	14,77
ovocný sad	12,80	56,68
trvalý travní porost	0,44	1,95
lesní pozemek	1,00	4,43
vodní plocha	3,54	15,67
zastavěná plocha a nádvoří	2,17	9,63
ostatní plocha	8,00	35,43
celkem	100,00	442,85

Základní charakteristiky půdy

Na základě zastoupených BPEJ jsou agregovány vybrané charakteristiky dotčených půd. V tabulkových přehledech je uvedena výměra a % podíl zastoupených půdních typů. Lze také využít informace o skeletovitosti a hloubce půdy.

Informace – hloubka půdy

Hloubka půdy	Zastoupení (%)	Výměra (ha)
půda hluboká	83,13	313,02
půda hluboká až středně hluboká	16,58	62,44
půda mělká	0,00	0,00
půda hluboká, středně hluboká, mělká	0,28	1,07
celkem	100,00	376,53

Informace – skeletovitost půdy

Skeletovitost půdy	Zastoupení (%)	Výměra (ha)
bezskeletovitá	83,13	313,02
bezskeletovitá až slabě skeletovitá	16,58	62,44
slabě skeletovitá	0,00	0,00
středně skeletovitá	0,00	0,00
středně až silně skeletovitá	0,00	0,00
bezskeletovitá až silně skeletovitá	0,28	1,07
celkem	100,00	376,53

Vodní režim půd

Z BPEJ jsou odvozeny charakteristiky, které mají vazbu na aktuální téma vodního režimu půd. Jedná se například o stupně ohrožení vodní erozí, plochy vysychavých půd či trvale zamokřené půdy. K dispozici jsou také výměry ploch meliorací.

Informace – plocha meliorací

Plocha meliorací	Zastoupení (%)	Výměra (ha)
 plochy meliorací	0,00	0,00
 ostatní zemědělská půda	100,00	376,53
celkem	100,00	376,53

Informace – stupně erozního ohrožení

Aktualizace celorepublikové erozní ohroženosti proběhla v listopadu roku 2016 a data jsou v platnosti i pro rok 2017.

Stupně erozního ohrožení	Zastoupení (%)	Výměra (ha)
 velmi silná eroze	12,64	47,60
 silná eroze	5,72	21,52
 střední eroze	12,84	48,33
 eroze žádná až nepatrná	68,80	259,03
celkem	100,00	376,47

Informace – plochy vysychavých půd a půdy ohrožené nedostatkem vláhy

Plochy vysychavých půd a půdy ohrožené nedostatkem vláhy	Zastoupení (%)	Výměra (ha)
 vysychavé půdy	0,00	0,00
 ostatní zemědělská půda	100,00	376,53
celkem	100,00	376,53

Třídy ochrany ZPF

Třídy ochrany, respektive jejich % podíl, signalizují míru pravděpodobnosti střetu plošného rozšiřování urbanizovaných ploch s ochranou ZPF. V koncepci uspořádání krajiny lze rámcově diferenciovat zemědělskou půdu z hlediska jejího produkčního potenciálu.

Informace – Třídy ochrany ZPF

Třídy ochrany ZPF	Zastoupení (%)	Výměra (ha)
 1. třída – bonitně nejvyšší půdy	49,41	186,04
 2. třída – půdy s nadprůměrnou produkční schopností	28,26	106,40
 3. třída – půdy s průměrnou produkční schopností	15,10	56,85
 4. třída – půdy s převážně podprůměrnou produkční schopností	6,43	24,23
 5. třída – půdy s velmi nízkou produkční schopností	0,80	3,00
celkem	100,00	376,53

Další informace

Lze předpokládat, že urbanistický rozvoj území mohou korigovat informace o základní ceně půdy. Nebo koncepci uspořádání krajiny ovlivní informace o celkové potenciální ohroženosti orné půdy větrnou erozí. I takové informace jsou k dispozici.

Závěr

V územním plánování jsou se zemědělskou půdou spojeny zejména třídy ochrany. Po novele zákona o ochraně zemědělského půdního fondu je tato asociace ještě výraznější. Při zařazení 1. a 2. třídy ochrany do zastavitelné plochy musí být odůvodněn veřejný zájem na záboru nejkvalitnější ZPF. Navržený zábor by měl mít vyšší veřejný zájem, než je veřejný zájem na ochraně zemědělské půdy. Informace o podílu nejkvalitnějších půd v řešeném území proto mohou již před zahájením prací signalizovat míru pravděpodobného střetu s tímto ustanovením.

Další skupina vstupních informací se může týkat vybraných údajů o vodním režimu na zemědělské půdě. Na základě těchto dat lze zadání koncepce uspořádání krajiny usměrnit na významné problémy vodního režimu ZPF v řešeném území (eroze; potřeba revitalizovat meliorovanou ZPF; využít zamokřené lokality pro vytváření mokřadů apod.). Nebo návrhem řešení koncepce uspořádání krajiny přispět ke kompenzaci negativního projevu segmentů ZPF s vysychavým režimem nebo s potenciálem větrné eroze.

Existuje řada dalších možností, jak čísla o půdě využít. V každém případě lze konstatovat, že jsou k dispozici autorizované expertní podklady, o které se můžeme opírat například při odůvodňování vstupů a výstupů procesu územního plánování.

Použité zkratky:

BPEJ bonitované půdně ekologické jednotky
KN katastr nemovitostí
ORP obec s rozšířenou působností
PDF Portable Document Format
– formát používaný k prezentaci a výměně dokumentů
ZPF zemědělský půdní fond

Studentská soutěž o nejlepší urbanistický projekt oslaví čtvrt století

Asociace pro urbanismus a územní plánování patří k hlavním partnerům studentské soutěže O nejlepší urbanistický projekt. Soutěž vznikla na popud doc. Jana Mužíka na tehdejší Ústavu urbanismu FA ČVUT. Zeptali jsme se arch. Víta Řezáče, který vykonává funkci sekretáře soutěže, co soutěž přinesla a jaké plány mají organizátoři do budoucna.

Příští rok oslavíme 25 let trvání soutěže. Není to čas k bilancování?

Když jsem před léty, a pořád si naivně říkám, že to nebylo tak dávno, slyšel slovo čtvrtstoletí, tak jsem si v duchu představoval dobu, ve které se mění dějiny. Naštěstí k žádné změně „dějin“ u nás nedošlo a tak můžeme opravdu klidně bilancovat. Nevím, když jsem přijal oslovení doc. Mužíka na organizaci prvního ročníku soutěže, jestli jsem si myslel, že se soutěž dočká tolika repríz, a že u toho stále budu. Naštěstí jsem vždycky našel ochotné kolegy a kolegyně, kteří soutěž organizačně zajišťovali. Za všechny jmenuji Lucii Filovou, Petru Zhříválovou a nyní též skvělou Marii Liškovou či Martina Šilhu.

Pokud bych měl uvést nějaká fakta: v 24 ročnících se prezentovalo přes 800 prací a v porotě se vystřídal kolem 70 nezávislých porotců, tj. architektů, urbanistů a dalších odborníků z praxe, kteří neměli žádný úvazek na vysokých školách. Vždycky jsem se snažil, aby se nezávislí porotci měnili a přišli jen jednou. V tom hodláme pokračovat i do budoucna. Proto je velkou výhodou propojení s AUÚP, neboť se mezi sebou dobře známe a víme, že mezi urbanisty panuje velká sounáležitost.

Můžete porovnat první ročník s těmi posledními? Co se změnilo, co se zachovalo?

Prvního ročníku se zúčastnilo 17 studentů z pražské a brněnské fakulty. V posledních letech hodnotíme kolem 40 prací z pěti škol ze tří zemí. Tehdy byla skromná výstava sestavená z narychlo rozložených portfolií A3, dnes vystavujeme na všech školách a konferencích AUÚP nebo festivalu Architectureweek zvlášť pro tyto účely připravené postery. Navíc poslední čtyři roky zveme vítěze a od loňska i další oceněné studenty, aby představili svoje práce na konferencích naší Asociace. Myslím si, že je to pro všechny milé osvěžení. Některé práce jsou úctyhodné svým rozsahem a kvalitou, za kterou by se nemusel stydět profesionál. Možná další důvod navíc, zjet se podívat na konferenci.

Dříve byli v porotách převážně urbanisti, dnes zvou i odborníky z jiných oblastí – developmentu, státní správy či samosprávy a samozřejmě architektky. Při posuzování zůstal zachován princip dvojího pohledu na práci. V porotě jsou odborníci z praxe a učitelé z vysokých škol. Pro všechny je diskuse nad projekty velice užitečná a vím, že zpětná vazba je pro pedagogu neocenitelná.

Ještě jedna věc je jinak. Já jsem se vlastně v soutěži seznámil se svojí manželkou Laurou Jablonskou. Později, když už jsme byli spolu, jsem ji připomínal, jak vyhrála druhý ročník. Teď, při bilancování, jsem nahlédl do starých zápisů a zjistil, že byla druhá. Ještě jsem jí to neřekl a tak asi v rodině zůstaneme u vítězství, protože myslím, že Aktuality moc nečte.

Naznačil jste další plány do dalších 25 let. Můžete něco prozradit?

Když slyším tuto otázku, tak první věc, co mě napadá, že je třeba veslo někomu předat. Naznačuji to prof. Karlu Maierovi z Ústavu prostorového plánování FA ČVUT, který soutěž formálně organizuje, již delší dobu. Na ústavu pracuje kolegyně Zuzana Poláková, která štafetový kolík doufám zdvihne. Zuzana právě připravuje výpravný sborník, který by měl uplynulých 25 let lépe zmapovat.

Chtěl bych ještě využít mezinárodních kontaktů AUÚP a dohodnout s fakultou v Budapešti a některými dalšími v Polsku, aby se připojily. Také rumunské kolegyně jsem na naší poslední exkurzi oslovil. Zájem projeví, uvidíme. Optimálně by soutěž mohla být též v gesci národních asociací urbanistů. Akademičtí pracovníci potřebují někdy důrazný impulz zvenku. Nápad jsem jim již představil. Soutěž má docela dobrý kredit, naše fakulta i celá univerzita se jí chlubí, jak jsem zjistil na webu ČVUT, takže by si rozšíření zasloužila. S přechodem na zahraniční for-

mát budeme muset vybírat porotce, kteří se budou moci domluvit anglicky. Naštěstí to už není takový problém jako před čtvrtstoletím. S mezinárodním rozšířením souvisí též častější používání anglického názvu soutěže „Urban Design Award“. Na tomto základě jsme připravili i nové logo, které představíme v jubilejním ročníku. V těchto dnech řešíme možnost elektronického přihlašování, s čímž nám, doufáme, pomůže Česká komora architektů. Jak vidíte, blíží se výročí nás digitálně k novým nápadům.

Závěrem bych chtěl jménem celého týmu pořadatelů poděkovat všem členům Asociace, kteří se v různé formě podíleli na průběhu soutěže. Velmi si jejich vstřícnosti vážíme a doufáme, že nám zachovají svoji přízeň.

Děkujeme za rozhovor.

Rozhovor připravila:
redakce Aktualit

Ústav prostorového plánování Fakulty architektury ČVUT, Asociace pro urbanismus a územní plánování, Ústav urbanismu Fakulty stavební ČVUT, Ústav návrhování Fakulty architektury VUT v Brně, Ústav urbanismu a územního plánování Fakulty architektury STU v Bratislavě, Fakulta architektury Politechnika Wroclawska ve Vratislavi

vyhlašují
XXV. ROČNÍK

STUDENTSKÉ SOUTĚŽE O NEJLEPŠÍ URBANISTICKÝ PROJEKT

ZA AKADEMICKÝ ROK 2018/2019

Do soutěže lze přihlásit projekty semestrální, ročníkové i bakalářské, zapsané jako urbanistický projekt v akademickém roce 2018/2019. Nelze přihlásit závěrečné diplomní projekty.

ODMĚNY

1. cena - 14 000 Kč
2. cena - 7 000 Kč
3. cena - 3 000 Kč

odměny - 6 000 Kč

TERMÍN
odevzdání přihlášky spolu s prací:
22. 02. 2019
Přihlášku lze zaslat také e-mailem na iskoma3@fa.cvut.cz

PŘIHLÁŠKY
do soutěže lze vyvodnout na FA ČVUT, Ústavu prostorového plánování v místnosti 615 nebo na <http://www.gis.cvut.cz>.

FORMÁT
Práce se odevzdávají v deskách formátu A3 (max. 15 stran) v místnosti 615 na FA ČVUT. Minimální rozsah práce: Schéma návrhu, resp. principů řešení; příslušné situace, prostorová dokumentace (perspektivy, axonometrie) + portfolio v digitální podobě na CD (formát PDF 300 dpi).

25. ROČNÍK
Vernisáž s vyhlášením vítězů loňského ročníku proběhne 19. 3. od 13 hodin ve foyer FA ČVUT.

Pozvánka k osobnímu seznámení se s neživou přírodou – geopark

Úvod

Když jsem před 15 lety dostal pozvánku k sezení, kde se projednávalo zřízení geoparku Český ráj, předpokládal jsem, že svolavatelé budou po mně chtít pár dobrých geologických rad o neživé přírodě Českého ráje. Už jsem tehdy netušil, co geopark je, i když jsem se s jedním setkal v Německu u Steinhemu. Tehdy mě ohromilo výstavné naučné středisko a v duchu jsem si říkal, že by také něco podobného mohlo Českému ráji slušet. Jenže... Český ráj nenašel bohatého sponzora, neboť v Čechách se příliš na vědu a výuku nikdy nedbalo, sponzoring se vždy spíše týkal rychlých nohou, síly a módních výstřelků tzv. kultury. Přesto jsem se nechal vtáhnout do děje kolem geoparku Český ráj a věřte, nebo ne, stálo nás to, chudého důchodce a muzejního pracovníka, spoustu peněz, času, nervů a úsilí, než se nám podařilo geopark s kolegou mineralogem dát dohromady. Od té doby jsou geoparky mým koníčkem a v naší republice se jimi podrobně zabírám. Při četných rozhovorech s lidmi je mi stále kladena otázka, zda už nemáme u nás chráněných území příliš a teď ještě geoparky. Je to velký omyl.

Geopark totiž není dalším typem zvláště chráněného území, ale je součástí moderního cestovního ruchu, nového způsobu využití volného času, součástí nového životního stylu. Cestovní ruch je obecně spojen především s možností odpočinku, rekreace a také s poznáváním lidské historie a v malé míře i přírody. Většinou živé přírody. Je to dáno lidským pohledem na své okolí a z toho vycházející výuky ve většině výukových systémů našeho světa, kdy ono zdánlivě neměnné je opomíjeno. Tím myslím neživou přírodu. Ano, skály i nerosty i zkameněliny nám, lidem jedné generace, jednoho století, opravdu neutečou, ale přesto se mění. Koncem 20. století si to jaksi lidé začali uvědomovat a začali se více zajímat právě o tu neživou přírodu. Vznikl pojem „geoturismus“ a některé cestovní kanceláře začaly se svými klienty, stejně jako s jednotlivci se svými blízkými navštěvovat zajímavá geologická místa světa. To byl počátek vzniku geoparků jako míst, kde lze spatřit mnohé z historie Země. Spatřit ano, ale také k tomu musely být vysvětlivky a museli být průvodci a i ta vzdělávací zařízení, jako jsou v Německu, aby bylo leccos vysvětleno. Hlavně to, co se zanedbalo

ve škole a v dalším vzdělávání jednotlivce i celé společnosti. Vždyť si upřímně přiznáme, co si pamatujeme o neživé přírodě ze školy. Mnoho toho není. I u nás, v naší republice, která je tak nesmírně geologicky zajímavá, se víc hovořilo o pochodech v buňkách a pohlavním životě či o bojích za svobodu, z nichž mnohé ani boji nebyly, než o těch kamenech, na kterých je náš život bytostně závislý.

Geoparky v České republice

Ale abychom se vrátili ke geoturismu a k našim geoparkům. Hlavním posláním geoturismu je myšlenka „dědictví Země“, tedy přírodního, kulturního a sociálního prostředí, jež je významné pro místní obyvatele a jejich další generace a pro rozvíjení vědeckých poznatků a poznání o Zemi obecně. Geopark je pak definován Chartou geoparků jako území, které reprezentuje geologické dědictví Země, u nás v rámci České republiky a nejen jí, neboť některé hraniční geoparky přesahují do okolních států. V tomto území se nacházejí geologicky významná naleziště, která jsou nejen výjimečná, ale i důležitá z hlediska vědeckého zkoumání, estetické hodnoty a osvětového využití. Na to osvětové využití já kladu ten největší důraz, protože bez něho by byl geopark k ničemu.

A kolik je u nás geoparků? Dvanáct. Prvním našim geoparkem byl Český ráj. Dnes je zařazen do sítě světových, jak se dnes moderně říká „globálních“ geoparků. Je zároveň i prvním našim národním geoparkem. Dalšími národními geoparky jsou pak geopark Železné hory, GeoLocí (na Tachovsku a v okolí Stříbra), Egeria (v Krušných horách), Blanických rytířů (na Vlašimsku), Podbeskydí (okolí Štramberka), Ralsko a dalších pět území, co o titul národního geoparku usilují. Jsou to Barrandien, Broumovsko, Jeseníky, Vysočina a Královecká Šumava.

Řekněme si na počátek, jak takový geopark vzniká. Geopark by měl vzniknout na základě iniciativy místních lidí, kteří chtějí propagovat nejen zajímavá místa v dané lokalitě, ale chtějí také z následného turistického ruchu něco mít. Čili jde o rozvoj určitého zajímavého území nejen po stránce turistické, ale také hospodářské. Buďme k sobě však upřímní. Vždycky se musí najít jeden člověk nebo menší skupina podobných nadšenců,

kteří musejí přesvědčit místní samosprávu (což je velmi a velmi důležité a také těžké), aby se do toho projektu začlenila. Proč? Inu hlavně proto, že ti nadšenci nemají peněz nazbyt, ba spíše naopak. A jestli může někdo vznik a další fungování geoparku podpořit, je právě místní samospráva, včetně té krajské. A zase proč? Inu proto, že peníze z tzv. grantů nebo od bohatých sponzorů plynou úplně jinak než do „nějakého geoparku“. Mám s tím své zkušenosti. To se potom jen těžko zakládají, budují a hlavně pak udržují naučná místa a naučné stezky, informační centra, vydávají publikace a pořádají akce a platí lidi, kteří všechno tohle zajišťují. A takový geopark potřebuje být řízen, aby mohl propagovat poznávání a zachování charakteru území, podporovat geoturismus a zdůrazňovat a rozvíjet tradiční využití místních surovin, navíc, když se sám nesmí podílet na komerčním prodeji zejména geologických předmětů.

Geopark nemá v České republice, bohužel, oporu v žádném zákonu a je vyhlásován na základě směrnice Ministerstva životního prostředí a na doporučení Národní rady geoparků, která rovněž nemá žádnou oporu v zákoně. Což je v obou případech velká, velká chyba. Přesto si v poslední době všimla organizace UNESCO geoparků, jakožto kulturního dědictví lidstva, a vzala je pod svá křídla. Snad je to jeden z prvních kroků k tomu, že i v rámci národních států bude na geoparky milostivě hleděno a že snad sem tam ukápně z bohatého stolu rozpočtu „pár korun“ na jejich provoz. A ten opravdu není laciný. V mnohých zemích, hlavně na západ od nás, ale třeba i v Číně, jdou na provoz geoparků i desítky milionů v tamější měně.

A jaké jsou přednosti našich geoparků?

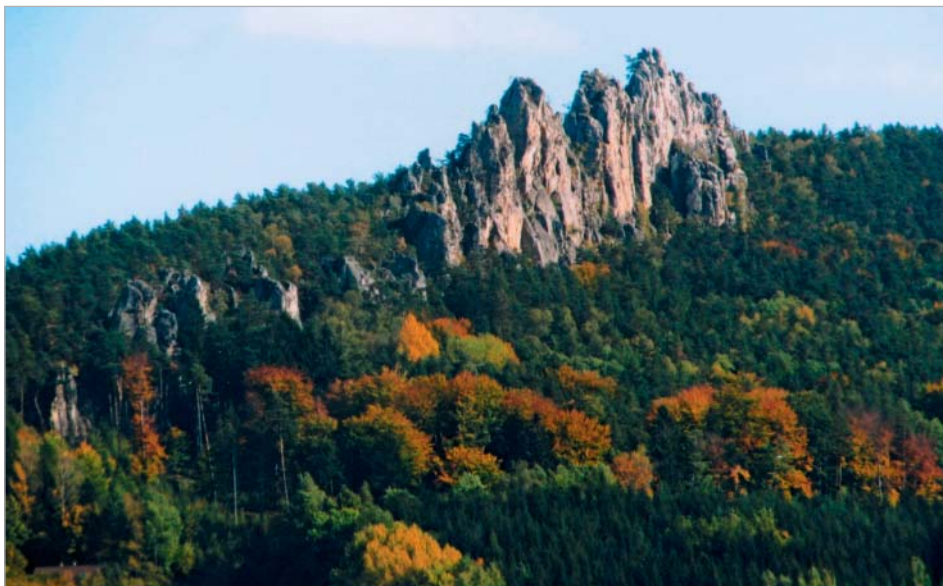
O naší republice se vždy ve světě hovořilo a stále hovoří, jako o skutečné učebnici geologie.

Skutečně, naše vlast je geologicky nesmírně bohatá. Nejen horninami z různých geologických dob a jejich tvary a formami. Ale také je bohatá nerostnými surovinami všeho druhu. Byla a je dosud bohatá zlatem i stříbrem, drahými kameny i kameny na silnice a stavby budov. A pokud si to nezničíme sami, budeme skutečně bohatí. Navíc, v ta-

kovém bohatém a inspirujícím prostředí vyrostli v minulosti světoznámí vědci – geologové, kteří seznámili ve svých pracích celý svět s tímto bohatstvím. Vzpomeňme takové velikány, jako byli třeba Kašpar Šternberg, Barrande, Krejčí, Frič, Kettner, Kodým, Andrusov, Augusta či Chlupáč. A další a další. A mezi našimi geology vyrůstají i nové osobnosti, a to přesto, či spíše navzdory tomu, že se geologii v našich krajích a ve školství nevěnuje patřičná pozornost. Máme tedy z geologie naší vlasti co nabídnout! Těch dvanáct geoparků je jen ukázkou možného. Říkám, že kdyby se jako geopark vyhlásila celá naše republika, měli bychom kdekoliv možnost ukázat geologicky něco zajímavého.

A spolupracují naše geoparky s těmi zahraničními? Jistě, jinak by to ani nešlo. Například náš globální geopark Český ráj. Ještě za mého působení v jeho správné radě jsme spolupracovali nejen s geoparky na Slovensku či v Maďarsku, ale i v USA, Rusku, ve Velké Británii, se skandinávskými geoparky. A prostřednictvím jich i s vědeckými institucemi a vysokými školami. Ale nejen Český ráj, ale třeba i geopark Železné hory, Berrandien, Podbeskydí a další. Naši odborníci pomáhají zakládat geoparky ve střední Americe či v Etiopii. Navíc, každý geopark skládá účty ze své činnosti každé čtyři roky. Národní geoparky a geoparky – čekatelé Radě národních geoparků, globální geopark pak Radě světových geoparků. A věř, že skládání účtů není jen formalita. Hodnotitelé jsou přísní, a aby geopark dostal tzv. zelenou kartu, to jest uznání své činnosti a obhájení titulu na další čtyři roky, to se musí jeho pracovníci, a hlavně ti dobrovolní, neboť těch profesionálních je u nás poskrovnu, hodně ohánět. Ale i v tom je zahrnuta ta spolupráce se zahraničím. Sami tam čerpáme zkušenosti a ti zahraniční pracovníci zase u nás. A máme jim co nabídnout. Mnozí by se divili, kolik nápadů si od nás odvázejí!

A co spolupráce s našimi institucemi? Pokud máme na mysli spolupráci s vědeckými a odbornými institucemi a vysokými školami, je opravdu na úrovni. Svou činností, radami i neutuchající prací zajišťuje geoparky Česká geologická služba. Není to žádná formální spolupráce. Například geologické mapování. Ano, geologické mapování u nás probíhá kontinuálně už od poloviny 19. století. Ale je dále a dále upřesňováno, neboť je jedním ze základních pilířů našeho národního hospodářství. Dnes už nejde jen o klasické geologické mapování skalního podkladu či nerostných surovin. Dnes jde o stavební geologii či třeba o mapování geologických rizik, jak geologové nazývají třeba sesuvná území, zlomy

Český ráj – Suché skály

a možné pohyby na nich, ale také možnosti nadměrného výskytu radiace atd. Geoparky berou ty mapy vážně, na rozdíl od mnohých institucí, třeba od stavitelů dálnic či stavebních úřadů a někdy i samosprávy. Pracovníci České geologické služby jsou často iniciátory zakládání geoparků a jsou velmi často také jejich odbornými i ochrannými „anděly“. A nejenom ČGS. Také vysoké školy, hlavně Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy nebo Vysoká škola báňská v Ostravě a univerzity v Hradci Králové, Plzni, Brně, v Českých Budějovicích či v Ústí nad Labem se podílejí na činnosti geoparků. A samozřejmě i další instituce s geologickým zaměřením. A nesmím zapomenout na Geologický ústav Akademie věd, který je také velmi aktivní při pomoci geoparkům. A samozřejmě i mnohé správy chráněných krajinných oblastí a Správa jeskyní naší republiky. Všechny ty instituce velmi úzce spolupracují. Na mnoha místech je dobrá spolupráce s orgány samosprávy, ať již na místní či krajské úrovni.

A co by současné geoparky potřebovaly?

Když řeknu, že peníze, získané bez větších problémů, tak to bude znít jako fráze. I tak každý natahuje ruku a křičí: „Dejte nám víc!“. Porovná-li však peníze, které jdou třeba do neziskových organizací, které ve velké většině nic naší zemi neodvádějí, s tím, s čím musí počítat geoparky, no, to je nesrovnatelné. A přitom ty geoparky skutečně propagují naši vlast a svým způsobem přinášejí prostřednictvím geoturismu zisk do státní kasy. A potřebovaly by více propagace. Potřebují, aby si jich všimly televize, tisk, rozhlas, ale třeba také známková tvorba i samotný turistický ruch prostřednictvím turistických kanceláří a školy. Ano školy. Když se podíváme,

jak se v našich školách seznamují žáci a studenti s geologií, je mi smutno. Učitelé jsou málo připravení a výuka se leckdy ubírá jen měřitelnými směry. Dokázat seznámit děti s rozmanitostí neživé přírody je velký problém! Ale na to poukazují už léta a stále se nic neděje. Ale o tom třeba až někdy jindy.

Geoparky by ještě potřebovaly, aby si jich a jejich problematiky více všimli politici. A nejen ti místní, ale také ti krajsí a celostátní. Třeba v parlamentu, ve vládě. Pánům poslancům a ministrům by třeba vůbec neškodilo, kdyby se někdy vydali do nějakého geoparku. Tak, neoficiálně, protože když tam přijedou oficiálně, není to ono. Hodně chodím přírodou, i nyní, když mne nohy už příliš neslouží. A představte si, že jsem v přírodě zatím nepotkal žádného poslance či ministra. Jen jednou, ale to už je dávno, hodně dávno. Bylo to v roce 1969. Třeba se po tomto článku nějaký osmělí.

Snad nevdá, že jsem necitoval žádnou literaturu, žádnou jsem totiž nepoužil. Myslím, že je to někdy zbytečné, neboť co člověk sám zažije na vlastní kůži, tak to se mu pod tu kůži vryje hluboko a klidně pak pomine i mnohou literaturu. Neboť škola života je škola života! Ale přece jen pro ty, kteří by se chtěli poučit více v teorii, dva doporučené tituly:

- DOUCEK, J. et al. *Geoprůvodce – Speciální průvodce po geoparku Železné hory*. 2. rozšířené vydání. Chrudim: nakl. Vodní zdroje Chrudim 2014, 175 s. ISBN 978-80-87883-09-9.
- ZELENKA, J. et al. *Metodika národních geoparků*. 1. vyd. Chrudim: nakl. Vodní zdroje Chrudim 2014, 150 s. ISBN 978-80-87883-10-5.

Václav Ziegler

O zaniklých řemeslech

Svět se zkrátka mění. Je snad na tom něco divného? Před lety anebo staletími žili lidé jinak, měli jiné potřeby, jejich materiální svět vypadal jinak, byly potřeby profesí, které dávno zmizely (už dlouho jsem natěšen na Vondruškův šestidílný Život ve staletích): vorař, ledař, kolář, pohodný (těž ras, antoušek nebo drnomistr), ponocný, dráteník, lampář, hadrník. Ale jsou i daleko novější profese, kterých netřeba (anebo jen omezeně): spojovatelka, svačinářka, telegrafista. Při četbě některých novin a zejména webů pochybuji i o existenci redaktorů a korektorů.

A tenhle proces bude samozřejmě pokračovat. Stále jsme strašeni, že stroje převzou lidskou práci, a jedním dechem se dodává, že je to vlastně báječné: kolik volného času získáme a jak se budeme báječně samorozvíjet.

Napadá mne, že obdobně ohroženým oborem bude grafologie. Všichni ťukají do klávesnic, vymykají si palce na displejích a málokdo se pokouší cokoli sdělit svým (škrabo)rukopisem – i osobní dopisy jsou psány na klávesnicích a tištěny. Kontakt se školou jsem přerušil už před několika desetiletími, a tak nevím, jestli se psaní dodnes vůbec vyučuje (vzpomenu-li synovce, který pár let trávil v mezinárodní škole v Číně, pak úkoly odevzdával v PowerPointu). A pokud ano, pak jsem zaznamenal jakousi „novinku“ spočívající v písmu tiskacím, nevázaném. Prostě nic pro grafologa. Psychodiagnostikům samozřejmě zůstanou mnohé jiné projektivní metody (test kresby lidské postavy, test kresby stromu atd.), ale písmo bude pro ně ztraceno. Škoda těch dobrých grafologů, pravda, je jich jen pár.

Zato škoda všech dětí. Všechno, co souvisí s rozvojem osobnosti, má šipky na obou stranách. Každá taková činnost není jen projevem navenek, nějakým sdělením světu, ale je i aktivitou, která nás mocně zpětně ovlivňuje. Komplex psychomotorických schopností je možné rozvíjet jen nácvikem psaní, skládáním lega, rukodělnou prací. Klávesnice, dotykové obrazovky a herní konzole takovou přesnost nevyžadují, zručnost se nevytvoří. O pohybových schopnostech dětí a mládeže by mohli povídat tělocvikáři...

No bóže, řeknete si, tak jsou holt nové generace trochu nešikovné. Smích vás ale přejde, octnete-li se na operačním stolem a skloní-li se nad vámi čerstvý absolvent. Profesor Zdeněk Krška potvrzuje, že nastupuje generace nešikovných chirurgů, kteří si sami sobě přivodili mnohá zranění už během studií. Nemají rozvinutu souhru mezi zrakem a jemnou motorikou. Šijí, jako bych asi já štupeval ponožku. Absolventi už nejsou schopni praktických úkonů, třeba něco vyříznout – a to je zase citát profesora chirurgie z Královské univerzity v Londýně. Jsou skvělí v programování robotického chirurga, ale když jim na stůl přivezou někoho rozsekaného po autonehodě, bývají bezradní. (Lékařské fakulty si to uvědomují, a tak prý upravují studijní plány – že by zaváděly kurzy vyšívání a hry s Merkurem?)

Analogie s architekturou je nasnadě. Patřím ke generaci, která denně používala příložík, případně geniální vynález, jakým je „korbík“. Přiznávám, byl jsem na kreslení poněkud nešika, neohrabanec a nemotora, záviděl jsem všem šikům, ohrabancům a motorům. Ale

prostě jsem si tím martýriem prošel a dodnes skicuji v ruce a i klientům nosím obrázky učiněné rukou. Naopak jsem i u výsostrných praktiků viděl „skicování“ v počítači, rychlé změny zoomu od 1 : 1 k perspektivě ptáčích. Je to rychlé, efektivní, stroj za chodu generuje řezy a perspektivy. A pak se ovšem stane, že adeptka při bakalářských zkouškách netuší, v jakém měřítku ten výkres vytiskla, měřítko jí nic neříká.

Také tady lze samozřejmě hloubat o tom opačném gardu. Způsob práce, použité instrumenty a metody ovlivňují naše myšlení o práci. Měřítko skicování je i měřítkem detailů, kterými se můžeme zaobírat, je měřítkem kontextu, který můžeme a musíme brát v úvahu. Možnost neohrazeného zoomu může vést ke klipovitosti, k přeskokování od střešky ku dlaždičce v koupelně, k nesoustředění.

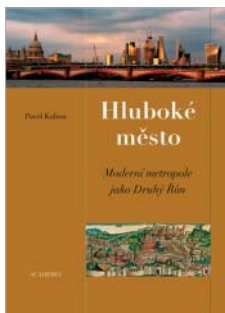
Architektonické programy jsou samozřejmě skvělé, v prezentaci díla nedostižné. A je těžké odpoutat zrak od skvělých stafážů, zeleně a průrazných fasád a začíst se do návrhu podrobněji. Tedy odhlédnout od formy a zabývat se obsahem. Ó jak mne baví číst si v dispozicích, fasád si umím představit tisíc – a je jedno, jde-li o rodinný dům, nebo o kus města. Bohužel forma dnes často vítězí, ta je čitelná i laikům. Nu, přišla onehdy na lekci jógy cvičenka v dokonalých vzorovaných barevných legínách. Sebekriticky všem obdivným pohledům odpověděla: Kde není výkon, musí být design.

Fejton napsal:
Zdeněk Černý

Nové publikace

ŠIMKOVÁ, Hana.
**Veřejná prostranství
aneb jak udělat
veřejný prostor dobře.
Implementace
Politiky architektury
a stavební kultury ČR.**
[1. vyd. Praha: Ministerstvo pro
místní rozvoj ČR a Brno: Ústav
územního rozvoje 2019. 44 s.
ISBN 978-80-7538-208-5 MMR
a 978-80-87318-75-1 ÚÚR]

KALINA, Pavel.
**Hluboké město.
Moderní metropole
jako druhý Řím**
[1. vyd. Praha: Academia
2019, 506 s. ISBN 978-80-
200-2939-3]

Autor ve své knize sleduje proměny historických měst od počátků až po současnost. Zamýšlí se nad všeobecně známými ikonickými stavbami či naopak nerealizovanými projekty. Publikace je doplněna početnou obrazovou přílohou.

Pierre von Meis.
**Od formy k místu
+ o tektonice.
Úvod do studia
architektury**
[1. vyd. v ČR, Praha. Archa
2018, 400 s. ISBN 978-80-
87545-61-4]

Autor v knize zkoumá prostředky architektonické kompozice, věnuje se vztahům mezi formou, materiálem a konstrukcí.

SEDLICKÝ, Jaroslav.
Architektura jen tak
[2. vyd. Nová forma, Týn nad Vltavou: 2018, 317 s. ISBN 978-80-7453-923-7]

Knihu úvah o architektuře napsal a kresbami doprovodil někdejší ostravský hlavní architekt. Její text je tematicky rozdělen na části nazvané ARCHITEKTURA – ARCHITEKTI – MĚSTO.

HEPP, Jakub – MERTA, Dan (eds.).
PRAGUESCAPE / Současná krajinařská architektura

ve veřejném prostoru Prahy

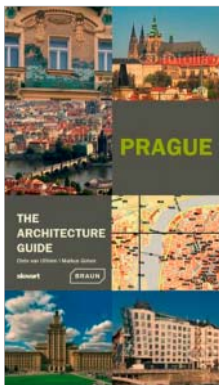
[1. vyd. Galerie Jaroslava Fragnera, Praha: 2018, 200 s. ISBN 978-80-88161-10-3]

Dvoujazyčná publikace představuje projekty krajinařské architektury realizované na území Prahy v posledních třiceti letech.

HEČKOVÁ, Michaela – CHABERA, Matěj.
20000. O místech a lidech – Literární-vizuální dokument o současné architektuře malých českých měst a obcí
[1. vyd. Nakladatel: Tolerdance, z. s. www.kniha20000.cz]

20000 je unikátní dokument. Autorské fotografie umocňují text, který byl vytvořen na základě rozhovorů s vybranými architektonickými studii, ale i takzvanými hybateli architektury, tj. místními aktivními zapadlými vlastenci, vedením měst a obcí, iniciátory proměny nebo samotnými provozovateli daných kulturních institucí pohybujícími se na hranici veřejného prostoru a kulturních center. Autoři hledají body jemných i výrazných zásahů do města i krajiny, sledují proměnu české vesnice, stejně jako nepatrné akupunkturní zásahy, jež dokáží proměnit charakter a biorytmus daného místa.

KRATOCHVÍL, Petr – LUKEŠ, Zdeněk – HROCH, Pavel.
Prague Modern Architecture City Guide 1850–2000
[1. vyd. Praha: Paseka, 2019, 320 s. ISBN 978-80-7432-934-0]

To nejlepší z populární řady architektonických průvodců Praha moderní vychází v jednom svazku v angličtině. Dvě stovky významných, slavných i méně známých staveb z doby secese, modernismu, funkcionalismu nebo konstruktivismu. Fotografie zachycují současný stav architektury v historickém centru Prahy a v prstenci sedmnácti přilehlých částí. Nechybí přehledné mapy s vyznačenými objekty.

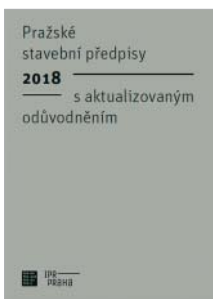

Ochranná a bezpečnostní pásma ve výstavbě.
Metodická pomůcka k činnosti autorizovaných osob
[3. vyd. Praha: ČKAIT, 2018, 176 s. ISBN 978-80-88265-10-8]

Historická sídla v kulturní krajině.
Sborník příspěvků z celostátního semináře konaného ve dnech 13.–15. září 2017 v Hořovicích
[BERKOVÁ, Jana, ed. Praha, Národní památkový ústav 2018] 12 s. ISBN 978-80-86516-95-0]

Jednotlivé příspěvky sborníku jsou věnovány hodnotám venkovského prostředí jako celku tvořeného lidovými stavbami a jejich krajinným rámcem, který představuje nejen kulturně-historické hodnoty, ale poskytuje i svědectví o způsobu obhospodařování krajiny.

Institut plánování a rozvoje hlavního města Prahy.
Pražské stavební předpisy 2018 s aktualizovaným odůvodněním
[1. vyd. Praha: IPR 2018, 216 s. ISBN 978-80-87931-87-5]

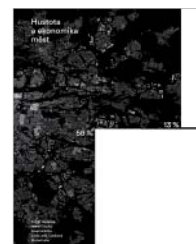
Pražské stavební předpisy přibližují standard stavební regulace v Praze vyspělým evropským městům. Těžiště nového předpisu se přesunulo k řešení soudobých problémů města, spojených zejména s rozpadem městské struktury, a s tím souvisejících ekonomických, environmentálních a sociálních dopadů. Nově Pražské stavební předpisy rozpracovávají a doplňují zejména vztahy urbanistické, které byly doposud opomíjeny.

NĚMEC, Michal.
Stav a vývoj obecního bytového fondu v městských částech hl. m. Prahy

[1. vyd. Praha: Institut plánování a rozvoje hlavního města Prahy 2019-06, 27 s. Elektronická verze dokumentu je dostupná na: <http://www.iprpraha.cz/bydleni/>]

Analýza vyhodnocuje aktuální informace a statistická data o pražském obecním bytovém fondu.

Institut plánování a rozvoje hlavního města Prahy.
Hustota a ekonomika měst

[1. vyd. ČVUT – Masarykův ústav vyšších studií, 2018, Institut plánování a rozvoje hlavního města Prahy, Pavel Hnilička Architekti, s. r. o., 2018, ISBN 978-80-87931-75-2, ISBN 978-80-87931-76-9 (PDF)]

Knih srovnává na konkrétních příkladech souvislost mezi hustotou osídlení a náklady na veřejnou infrastrukturu. Výzkum ukazuje, že vyšší hustota obyvatel přináší sice vyšší náklady na plochu, ale v přepočtu na obyvatele znamená pro město nemalé úspory. Zásadním zjištěním je, že tento vztah není lineární a zakřivuje se okolo hustoty 100 obyvatel na hektar, která bývá označována jako udržitelný model městka krátkých vzdáleností.

KRATOCHVÍL, Petr (ed.).
Veřejný prostor v ohrožení? Aktuální problémy městského veřejného prostoru z pohledu společenských disciplín

[1. vyd. Praha: Artefactum, Ústav dějin umění AV ČR 2018, 143 s. ISBN 978-80-88283-18-8]

Kolektivní publikace zabývající se městským veřejným prostorem z hlediska propojení architektonicko-urbanistických, sociálních i kulturních prvků.

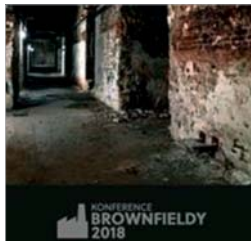
TICHÁ, Jana.
**Doporučení k péči
o vesnické stavby
a veřejný prostor**
[Praha: Ministerstvo pro
místní rozvoj, 2019. 53 s.,
obr.

Sumarizace doporučení k péči o vesnické stavby a veřejný prostor. Co dělá vesnici vesnicí, a proč by to tak mělo zůstat.

POPELOVÁ, Lenka –
ŠLAPETA, Vladimír –
VORLÍK, Petr (eds.).
**Stavby století Čech,
Moravy a Slezska
1918–2018**
[1. vyd. Praha: FOIBOS:
Národní památkový ústav,
2018. 601 s., ISBN 978-80-
88258-09-4 (Foibos); 978-80-7480-109-9 (NPÚ)]

Publikace představuje 149 architektonicky nejvýznamnějších staveb a stavebních komplexů za posledních 100 let na území ČR.

KUBIZŇÁKOVÁ,
Kateřina –
BURDOVÁ, Marie
(eds.).
**Brownfieldy
2018 – sborník
příspěvků
z konference.**

[1. vyd. Praha: Asociace developerů a Agentura pro podporu podnikání a investic CzechInvest 2018. 76 s.]

Sborník příspěvků z konference konané 10. 5. 2018 v areálu Pragovka v Praze. Financování, regenerace a řešení brownfieldů v územním plánování; využití nástroje územních studií a regulačních plánů aj.

TUŠER, Jaroslav a kol.
**Obec a územní
plánování.
Postavení a činnost
obcí v územním
plánování**
Mimořádná
příloha časopisu
Urbanismus
a územní rozvoj
č. 3/2019

[4. vyd. Praha: MMR ČR 2019, Brno: ÚÚR 2019, 41 s., ISBN 978-80-7538-216-0 MMR ČR; ISBN 978-80-87318-77-5 ÚÚR]

Informační brožura týkající se postavení obcí v územním plánování – legislativa ÚP, ÚPP, územní plány, zastavěné území, regulační plány, rozhodování v území, institut vyvlastnění a předkupní právo.

Aktuality, informace

ÚSES – zelená páteř krajiny 2019

Společnost pro ekologickou stabilitu krajiny pod záštitou Ministerstva životního prostředí a Mendelovy univerzity v Brně a ve spolupráci s Českou společností pro krajinnou ekologii pořádá v termínu **11.–12. září 2019 v Brně na Mendelově univerzitě** již 18. ročník semináře **ÚSES – zelená páteř krajiny**. Jde o jedinou pravidelnou akci, která se věnuje problematice ÚSES v České republice. Letošní ročník má podtitul **ÚSES a zelená infrastruktura**.

Semináře se pravidelně účastní 70–100 osob z řad projektantů, státní správy, samosprávy, akademické a vědecké obce. Během prvního dne proběhnou bloky referátů a závěrečná panelová diskuse. Druhý den bude věnován exkurzi po realizovaných biocentrech a biokoridorech v katastrech Hustopečí a Šakvic na jižní Moravě.

Podrobný program semináře bude postupně aktualizován na internetu (<http://www.uses.cz>).

Pro zájemce je rezervováno ubytování na kolejích J. A. Komenského a je možno zamluvit si oběd v menze v areálu Mendelovy univerzity. Přihlášení se na seminář je možno skrz online formulář na výše uvedených webových stránkách, kde je také možno zjistit bližší organizační informace, podrobný program semináře nebo zhlédnout seznam přihlášených účastníků.

Darek Lacina

Zdroj: CC Pixabay.com

22. CELOSTÁTNÍ KONFERENCE O ÚZEMNÍM PLÁNOVÁNÍ A STAVEBNÍM ŘÁDU

Ministerstvo pro místní rozvoj pořádá v Olomouci ve dnech 24.–25. října 2019 v pořadí již 22. celostátní konferenci o územním plánování a stavebním řádu.

Tématem konference budou připravované změny stavebního práva.

Jedná se o dlouholetou tradici pravidelně jednou za dva roky se opakujících pracovních setkání zástupců státní správy, samosprávy a dalších odborníků v oblasti územního plánování a stavebního řádu. Účelem konference je zprostředkovat účastníkům aktuální informace z oblasti územního plánování a stavebního řádu a umožnit diskusi k problémům oboru.

Program konference a bližší informace včetně závazné přihlášky budou dostupné na internetových stránkách Ministerstva pro místní rozvoj www.mmr.cz a také Ústavu územního rozvoje www.uur.cz, který se na přípravě konference podílí.

KURZY CELOŽIVOTNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ – ČVUT V PRAZE

Fakulta stavební ČVUT v Praze pořádá v roce 2019 ve svých prostorách následující kurzy celoživotního vzdělávání (akreditovány Ministerstvem vnitra dle § 30 odst. 5 zákona č. 312/2002 Sb., o úřednících územních samosprávných celků):

Územně analytické podklady

Cílem přednášek je podat komplexní informaci k problematice aktualizací ÚAP dle stavebního zákona a prováděcí vyhlášky č. 500/2006 Sb. tak, aby pro aktéry celého procesu byly informace logicky sdělované po jednotlivých etapách prací. Výuka proběhne v Praze na Fakultě stavební ČVUT ve dnech **9.–13. 9. 2019**.

Více informací na <http://www.uzemi.eu/czv-uap.html>

ČLOVĚK STAVBA ÚZEMNÍ PLÁNOVÁNÍ

TŘINÁCTÝ ROČNÍK ODBORNÉ KONFERENCE

Katedra urbanismu a územního plánování Fakulty stavební ČVUT v Praze si Vás dovoluje pozvat na třináctý ročník konference **Člověk, stavba a územní plánování (ČSÚP 13)**, která se bude konat ve středu **13. 11. 2019**.

Konference je určena zejména vědecko-výzkumným pracovníkům, studentům doktorských studijních programů, pracovníkům veřejné správy, odborníkům z praxe, ale též zástupcům firem a představitelům občanské společnosti, kteří jsou zváni zejména k diskusi nad konferenčními příspěvky. Výstupem konference je recenzovaný sborník, který je předkládán k zařazení do databáze Scopus.